

Sportaccommodatiebeleid (2025)

*Voldoende, goede, toegankelijke en duurzame
sportaccommodaties*

Behoort bij besluit van de raad der gemeente
Alphen aan den Rijn, van 25 september 2025 , nr 3521132

De griffier,

Versie 2.0
Concept versie
Auteur: MO Sport
Datum: 1 juni 2025

Alphen aan den Rijn

Inhoudsopgave

1	Voorwoord Gert-Jan Schotanus, wethouder Sport	2
2	Introductie	3
2.1	Aanleiding	3
2.2	Ruimte voor sport en bewegen	4
2.3	Leeswijzer	7
3	Samenvatting	8
4	Trends en ontwikkelingen in sport en bewegen	12
5	Ambitie	14
5.1	Richtinggevende kaders, richtlijnen per accommodatie en algemene richtlijnen	14
5.2	Vier richtinggevende kaders	14
6	Binnensport	19
6.1	Trends en ontwikkelingen binnensport	19
6.2	Capaciteitsplanning binnensport	20
6.3	Beleidsrichtlijnen binnensport	21
6.4	Concrete inzet en maatregelen	22
7	Buitensport	25
7.1	Trends en ontwikkelingen buitensport	25
7.2	Capaciteitsplanning buitensport	26
7.3	Beleidsrichtlijnen buitensport	28
7.4	Concrete inzet en maatregelen	31
8	Zwembaden	32
8.1	Trends en ontwikkelingen	32
8.2	Capaciteitsplanning	32
8.3	Beleidsrichtlijnen	33
8.4	Concrete maatregelen en inzet	33
9	Tarieven	35
10	Duurzaamheid en toegankelijkheid	39
10.1	Duurzame sportaccommodaties	39
10.2	Toegankelijke sportaccommodaties	41

11	Monitoren, sturen en verantwoorden	42
11.1	Monitoren	42
11.2	Sturen	42
11.3	Verantwoorden via voortgangsrapportage	45

1 Voorwoord Gert-Jan Schotanus, wethouder Sport

Gemeente Alphen aan den Rijn is een groot supporter van sporten en bewegen. Sporten en bewegen is gezond, je leert nieuwe mensen kennen, het zorgt voor mentale ontspanning en het is bovenal erg leuk! Om die redenen wil gemeente Alphen aan den Rijn ervoor zorgen dat zoveel mogelijk inwoners sporten. Daarvoor is het nodig dat we voldoende plekken hebben waar gesport kan worden en dat die accommodaties aansluiten bij de wensen van sporters en verenigingen. Hiermee bouwen we aan de vitale en duurzame gemeente die we als Alphen aan den Rijn willen zijn. Hoe we daarvoor zorgen, wat we daarvoor als gemeente doen en wat verenigingen van ons mogen verwachten, hebben we beschreven in deze nota sport accommodatiebeleid.

Onze gemeente staat voor een sterke groei: tegen 2040 verwelkomen we 20.000 tot 25.000 nieuwe inwoners. Ook deze inwoners willen we de gelegenheid geven om te sporten en bewegen. Dat is een enorme uitdaging. We hebben daarom in kaart gebracht welke extra voorzieningen nodig zijn, welke investeringen dat vergt, en wanneer we verwachten dat deze nodig zijn. In een tijd waarin de financiële ruimte voor de gemeente beperkt is, vraagt dat heldere en onderbouwde keuzes en het plannen van uitgaven. Daarbij weten we ook dat investeren in sport zich terugbetaalt, elke euro levert de gemeente € 2,68 aan maatschappelijk rendement op.

Behalve dat we investeren in extra ruimte om te sporten, is het net zo belangrijk dat we de accommodaties die we hebben optimaal gaan gebruiken. Dat vraagt soms van sporters en verenigingen dat een accommodatie gedeeld moet worden of dat er niet altijd op het meest gewenste moment gesport kan worden. Het vraagt teamwork en dat we bereid zijn wat voor elkaar te doen en te laten.. Met zoveel betrokken vrijwilligers en bevlogen sporters in onze gemeente, heb ik er alle vertrouwen in dat we dit samen tot een succes maken.

Ik sluit graag af met het belangrijkste punt. Natuurlijk hebben we goede, voldoende, toegankelijke en duurzame sportaccommodaties nodig. Goed daarom dat deze nota er nu ligt. Maar aan accommodaties alleen hebben we niet voldoende. Het zijn de vele verenigingen en vooral de grote inzet van onze vrijwilligers die het sporten en bewegen in onze gemeente mogelijk maken. We hebben de betrokkenheid van de verenigingen gezien door hun grote en waardevolle inbreng tijdens het opstellen van deze nota. De nota en het beleid zijn nodig, maar we hebben daarbij altijd oog voor de verschillen tussen verenigingen. Mijn dank gaat uit naar onze sportverenigingen en alle vrijwilligers voor wat zij doen voor de sport en voor onze sporters in onze prachtige gemeente.

2 Introductie

2.1 Aanleiding

In 2019 heeft de gemeenteraad de [Visie Sport en Bewegen vastgesteld](#). Het is een compacte nota waarin de gemeentelijke ambities zijn verwoord voor sport en bewegen. Hoofddoel van deze visie is dat iedere inwoner van de gemeente Alphen aan den Rijn een leven lang met plezier kan sporten en bewegen. Ook gaat de visie in op de sportaccommodaties in onze gemeente:

“we zorgen dat onze accommodaties klaar zijn voor de toekomst en dat deze tot in lengte van jaren duurzaam gebruikt worden”

Bij het nastreven van deze ambitie lopen we tegen allerlei vraagstukken aan die we samenvatten onder twee opgaven:

- We hebben verschillende regelingen en afspraken met verenigingen oftewel het is zogezegd een lappendeken. Hierdoor is er ongelijkheid tussen vergelijkbare sportverenigingen. Is dat wenselijk en zo niet – wat doen we er aan?
- Op verschillende plekken maken sportaccommodaties plaats voor woningbouw. Tegelijk maakt de gemeente een grote inwonersgroei door. Hoe zorgen we voor ruimte voor sport en bewegen, zodat we ons hoofddoel “iedere inwoner kan een leven lang met plezier sporten en bewegen” ook realiseren?

De ‘lappendeken’

Door de jaren heen zijn er veel verschillen ontstaan in de wijze hoe we omgaan met verenigingen (waar we in het beleid spreken over verenigingen doelen we ook op andere sportaanbieders). De keuzes over basissporten (waar de gemeente zorg draagt voor de accommodatie) dateert uit 2003. Ruim 20 jaar later is de vraag of deze keuzes toekomstbestendig zijn. Specifiek in de buitensport hebben we veel verschillende overeenkomsten met onze verenigingen. Het eigendom van kleedkamers verschilt. We hebben geen uniforme tarieven voor natuur- en kunstgrasvelden. De voormalige ‘Rijnwoudse’ voetbalverenigingen regelen zelf het jaarlijks onderhoud en in Boskoop, Zwammerdam, Aarlanderveen en Alphen-kern gebeurt dat via de gemeente. In het algemeen is er behoefte aan helderheid over de rol en verantwoordelijkheden van zowel de gemeente als de gebruikers.

2.2 Ruimte voor sport en bewegen

In 2014 zijn de voormalige gemeenten Alphen aan den Rijn, Boskoop en Rijnwoude samengegaan. Gemeente Alphen aan den Rijn behoort sindsdien tot de 30 grootste gemeenten van Nederland. Inmiddels telt de gemeente circa 115.000 inwoners en de verwachting is dat dit richting 2040 groeit naar 135.000 tot 140.000 inwoners. De ruimte en de financiële middelen in de gemeente zijn schaars. Er is behoefte aan duidelijkheid over wat we nodig hebben aan accommodaties en hoe we die behoefte gaan invullen.

De vraag naar ruimte voor sport roept ook de vraag op hoe we omgaan met de beschikbare accommodaties. Hoe zorgen ervoor dat wat we hebben optimaal en efficiënt gebruikt wordt, zodat zoveel mogelijk inwoners kunnen sporten en bewegen. We zien hierbij bijvoorbeeld dat voetbal zich meer en meer concentreert naar één speeldag (zaterdag). En dat werkt ook door in behoefte aan velden, kleedkamers en parkeervoorzieningen. Op andere momenten worden deze sportvoorzieningen nauwelijks gebruikt. Daarnaast zien we dat trainingen in onze sporthallen en op de velden gegeven worden tot 21:30 / 22:00 uur, terwijl dit in het verleden tot 22:30/23:00 uur was. Hoe kunnen we optimaal omgaan met behoefte aan ruimte voor sport en bewegen, terwijl de ruimte in Alphen aan den Rijn zeer schaars is? Wat vraagt dit van de gemeente en van verenigingen?

Voldoende, goede, toegankelijke en duurzame sportaccommodaties

Om iedere inwoner de mogelijkheid te geven om de sport te kunnen kiezen die bij hem of haar past. Hebben we nu en in de toekomst voldoende, goede, toegankelijke en duurzame sportaccommodaties nodig. Daarbij is het bouwen, beheren en exploiteren van deze sportvelden, sporthallen en zwembaden nooit een doel op zich. We hebben deze voorzieningen nodig. We zijn als gemeente bereid er ruimte voor te maken en erin te investeren, omdat we ervan overtuigd zijn dat sport en bewegen ervoor zorgt dat onze inwoners daar gelukkiger en vitaler van worden. Door te sporten en bewegen weten we dat mensen langer gezond leven. Dat mensen sociale contacten opbouwen en beter in hun vel zitten. Sport en bewegen draagt daarmee bij aan een sterke sociale basis in onze gemeente. Het kenniscentrum Sport en Bewegen heeft aangetoond dat elke euro die in sport wordt geïnvesteerd een maatschappelijke opbrengst kent van € 2,68. Naast de accommodaties zijn de sportverenigingen een onmisbare schakel in het sport- en beweegaanbod van onze gemeente. Zij zorgen met (voor het overgrote deel) vrijwillige inzet voor een aantrekkelijk, divers en betaalbaar aanbod. Het beleid dat we voor onze sportaccommodaties hanteren is direct van invloed op de verenigingen. Om die reden hebben we bij het uitwerken van het beleid de verenigingen betrokken en zorgen we bij de invoering van het beleid voor afstemming en waar mogelijk maatwerk.

Helder en transparant beleid geeft ruimte voor verschillen

We zien het sportaccommodatiebeleid als uitgangspunt, een leidraad voor hoe we werken en wat sportverenigingen van ons mogen verwachten en vice versa. Het beleid is geen overzicht van regels en wetmatigheden waarin we onszelf en verenigingen vastzetten. Het beleid is wel nodig om te zorgen voor het gelijkheidsbeginsel; we behandelen gelijksoortige verenigingen op een gelijke manier. Het is nodig om de beschikbare ruimte en middelen optimaal en rechtvaardig te verdelen. Ontwikkelingen in de sportvraag en de groei van onze gemeente vragen om prognoses en planning. Vanuit dat beleid en de kaders gaan we in gesprek met onze verenigingen. Daarbij hebben we oog voor de verschillen die er zijn; tussen een zwemvereniging, een gymvereniging of een korfbal vereniging. Maar ook tussen een vereniging in Aarlanderveen of één in de stad Alphen. In de kernen vormen de sportverenigingen een essentieel onderdeel van de sociale structuur en is het van belang deze (ondanks mogelijke krimp) te behouden. Verenigingen in de stad Alphen hebben vaker te maken met groei van leden en krapte van beschikbare accommodatie. Dat vraagt om vanuit de kaders de context te begrijpen en te handelen met het doel voor ogen; *sportaccommodaties die verenigingen in staat stelt om inwoners te laten sport en bewegen.*

Sportaccommodatiebeleid, waar gaat dat over?

Bij het opschrijven van het sportaccommodatiebeleid is het van belang om helder te formuleren waar het beleid wél betrekking op heeft en waar niet. Dit beleid heeft betrekking op sportaccommodaties die geen onderdeel uitmaken van de openbare en vrij toegankelijke buitenruimte. Dat wil dus zeggen op sportvelden (te denken aan voetbalvelden, atletiekbaan, hockeyvelden), op binnensportaccommodaties (gymzalen, sportzalen en sporthallen) en zwembaden. Daarbij kan het zo zijn dat deze voorzieningen volledig in eigendom, beheer en exploitatie zijn zoals we kennen bij de sporthallen. Maar er zijn ook accommodaties waarbij de gemeente wel eigenaar is, waarbij het beheer en exploitatie gegund is aan een derde partij (zoals bij de zwembaden). Of dat we als gemeente slechts de grond in gebruik gegeven hebben aan een sportvereniging zoals gebruikelijk bij tennisverenigingen. Dit alles wil ook zeggen dat deze nota geen beleid formuleert voor sport en beweegvoorzieningen in de buitenruimte zoals een voetbalkooi, een calastenicspark of een openbaar basketbalveldje. Ook deze voorzieningen zijn van belang voor het sport en beweegaanbod in onze gemeente. Deze voorzieningen kennen echter een andere financierings- en organisatiestructuur binnen de gemeente en ook andere maatschappelijke vraagstukken. Momenteel werken we het beleid uit op spelen en speelvoorzieningen. Sport en bewegen in de openbare ruimte zal hier onderdeel van uitmaken.

Samenhang in beleid

De nota sportaccommodatiebeleid 2025 kent samenhang met verschillende andere geldende beleidsdocumenten:

- Visie Sport en Bewegen 2019
- Beleidsnota Vastgoed 2024–2027

- Startnotitie sportaccommodatiebeleid mei 2024
- Nota Grondprijsbeleid 2019–2022
- Routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2024–2027

Nota sportaccommodatiebeleid 2025, uitvoeringsprogramma 2026–2030.

In de voorliggende nota formuleren we het beleid voor sportaccommodaties vanaf 2025. Dit aangepaste en soms nieuwe beleid vraagt op verschillende punten nadere uitwerkingen en in veel gevallen ook concrete afspraken met onze sportverenigingen. Deze uitwerking van het beleid nemen we op in het uitvoeringsprogramma sportaccommodaties 2026–2030. In dit uitvoeringsprogramma maken we inzichtelijk welke werkzaamheden we de komende periode oppakken. Wanneer we daarover rapporteren aan de gemeenteraad en betrokkenen. Dit uitvoeringsprogramma leggen we in de tweede helft van 2025 ter besluitvorming voor aan het college en delen we met de gemeenteraad. Onderwerpen die uitwerking krijgen in het uitvoeringsprogramma:

- Het concretiseren van het gelijktrekken tarieven
- Invulling en toepassing van de regie op verdeling velden
- Uitvoering en rapporteren van de capaciteitsraming
- Invulling van de sportvoorzieningen voor de ontwikkeling Gnephoek
- Verkenning van een turnvoorziening voor gemeente Alphen aan den Rijn
- Toekomstverkenning sportcapaciteit van sportpark Amerikalaan
- Uitvoering van het Algemeen Belang Besluit
- Uitwerking van aanpassing gymzalen aan specifiek gebruik
- Investeringsvoorstellen sportaccommodaties

In 2029 zullen we dan opnieuw voor een periode van vijf jaar een uitvoeringsprogramma opstellen, voor de relevante vraagstukken van dat moment Tegen die tijd is er ook scherper zicht op ontwikkeling woningbouw, bevolkingsgroei en sportdeelname wat mogelijk aanpassing van het beleid en de uitvoering vraagt.

Accommodatiebeleid is teamwork

Zoals eerder gesteld is het hebben van sportaccommodatie geen doel op zich voor ons als gemeente. We hebben accommodaties en de verenigingen nodig om mensen met plezier te laten sporten en bewegen. De huidige maatschappelijke ontwikkelingen met schaarse ruimte en beperkte financiële middelen vraagt meer dan ooit dat we accommodaties optimaal gebruiken. Dat we de beschikbare sportruimte met elkaar delen en dat we zoeken naar nieuwe oplossingen. Dat kunnen we als gemeente nooit alleen, dat vraagt samenwerking en elkaar de ‘bal’ gunnen.

2.3 Leeswijzer

De nota sportaccommodatiebeleid (2025) trapt af met het voorwoord van wethouder Schotanus. In het volgende hoofdstuk wordt een introductie op het onderwerp gegeven. De samenvatting van deze nota vind u in het derde hoofdstuk. De relevante trends en ontwikkelingen, zowel lokaal als landelijk staan beschreven in hoofdstuk drie gevolgd door een beschrijven van de ambitie en de vier richtinggevende kaders. In de volgende drie hoofdstukken worden per type accommodatie de specifieke ontwikkelingen, capaciteitsplanning, beleidsrichtlijnen en concrete maatregelen beschreven. Hoofdstuk tien beschrijft de tarieven die we voor onze accommodaties hanteren. Hierna behandelen we onze inzet voor duurzame en toegankelijke accommodatie. Het elfde en afsluitende hoofdstuk geeft inzicht in hoe sturing, monitoring en verantwoording zijn georganiseerd.

3 Samenvatting

Inleiding

In 2019 heeft de gemeenteraad de Visie Sport en Bewegen vastgesteld. Hoofddoel van deze visie is dat iedere inwoner van de gemeente Alphen aan den Rijn een leven lang met plezier kan sporten en bewegen. Ook gaat de visie in op de sportaccommodaties in onze gemeente:

“we zorgen dat onze accommodaties klaar zijn voor de toekomst en dat deze tot in lengte van jaren duurzaam gebruikt worden”

Bij het nastreven van deze ambitie lopen we tegen allerlei vraagstukken aan die we samenvatten onder twee opgaven:

- We hebben verschillende regelingen en afspraken met verenigingen. Hierdoor is er ongelijkheid tussen vergelijkbare sportverenigingen.
- Op verschillende plekken maken sportaccommodaties plaats voor woningbouw. Tegelijk maakt de gemeente een grote inwonersgroei door. Hoe zorgen we voor voldoende ruimte voor sport en bewegen?

Deze nota sportaccommodatiebeleid beschrijft hoe we als gemeente inspelen op de genoemde opgaven. We zien richting 2040 een groei van mogelijk 25.000 inwoners. We zien dat sporten zich steeds meer concentreren op piek momenten in de week, terwijl op andere momenten kostbare accommodaties ongebruikt zijn.

Ambitie

‘Nu en in de toekomst hebben we voldoende, goede, toegankelijke en duurzame sportaccommodaties waar onze inwoners een leven lang met plezier kunnen sporten.’

We streven naar voldoende sportaccommodatie om iedere inwoner de gelegenheid te geven om te kunnen sporten. Onze accommodaties moeten voldoen aan geldende normen op gebied van duurzaamheid en toegankelijkheid. De sport ontwikkelt zich en de vraag van sporters en verenigingen is dynamisch, daar moeten we – binnen onze mogelijkheden – tijdig op inspelen. Deze nota beschrijft hoe we daar invulling aan geven. Daarbij vinden we het belangrijk dat de het beleid helder is, dat de kaders duidelijk zijn zodat onze gebruikers weten wat ze van ons verwachten en wij van hen. Maar net zo belangrijk is dat deze kaders ons ruimte bieden om binnen de lijnen van het speelveld oog te houden voor de verschillen tussen verenigingen en vanuit daar te zoeken naar oplossingen.

Nota 2025 en uitvoeringsprogramma 2025–2030

Deze nota beschrijft het beleid dat we per 2025 hanteren. Met het opstellen van het beleid volgt ook dat er op onderdelen nadere uitwerkingen nodig zijn. Daarvoor stellen we een

uitvoeringsprogramma sportaccommodaties op. Dit programma kent een looptijd van 2025–2030. In dat programma komen de volgende onderwerp aan de orde:

- Het concretiseren van het gelijktrekken tarieven
- Invulling en toepassing van de regie op verdeling velden
- Uitvoering en rapporteren van de capaciteitsraming
- Invulling van de sportvoorzieningen voor de ontwikkeling Gnephoek
- Verkenning van een turnvoorziening voor gemeente Alphen aan den Rijn
- Toekomstverkenning sportcapaciteit van sportpark Amerikalaan
- Uitvoering van het Algemeen Belang Besluit
- Uitwerking van aanpassing gymzalen aan specifiek gebruik
- Investeringsvoorstellen sportaccommodaties

In 2029 stellen we opnieuw voor een periode van vijf jaar een uitvoeringsprogramma op. Tegen die tijd is er ook scherper zicht op ontwikkeling woningbouw, bevolkingsgroei en sportdeelname wat mogelijk aanpassing van het beleid en de uitvoering vraagt. Verantwoording over het sportaccommodatiebeleid verloopt via de reguliere route van de planning en control cyclus. Aanvullend op deze informatie rapporteren we vierjaarlijks over de voortgang van het beleid en de benodigde bijsturing via een voortgangsrapportage sportaccommodaties.

Trends en ontwikkelingen

Landelijk zien we dat het aandeel mensen dat regelmatig (1x/week) sport, licht stijgt. In 2013 was 56% van de Nederlanders van 5–80 jaar wekelijks sportief actief en in 2023 ligt dat op 60%. Terwijl de sportdeelname in totaliteit heel licht stijgt. Blijft het aandeel sporten via verenigingen ongeveer gelijk over de afgelopen jaren. Ongeveer een kwart (24%) van de Nederlanders is lid van een verenigingen. In absolute zin steeg het aantal lidmaatschappen bij sportbonden van 2022 naar 2023 met 40.000. Recent onderzoek van het Mulier Instituut toont dat in bijna drie op de tien gevallen de prijs van het lidmaatschap een reden is om het lidmaatschap te beëindigen. De kosten werden in 2019 veel vaker als opzegreden genoemd dan in 2018 en 2016. Voor het sportaccommodatiebeleid is het daarmee van belang dat we als gemeente realiseren dat de kosten die we rekenen voor gebruik van onze accommodatie een aanzienlijke factor zijn in de contributie van leden. Waarbij dit voor de binnensport- en zwemverenigingen nog sterker geldt dan voor veldsportverenigingen.

Richtinggevende kaders, richtlijnen per type accommodatie en algemene richtlijnen

In het nastreven en concretiseren van de genoemde ambitie werken we in deze nota het beleidskader verder uit. Daarvoor beschrijven als eerst een viertal richtinggevende kaders voor het sportaccommodatiebeleid. Deze kaders gelden voor elk van de verschillende typen accommodaties. Vervolgens beschrijven we op basis van de kaders richtlijnen per type

accommodatie. Tot slot behandelen we een aantal algemene concrete richtlijnen voor duurzaamheid en toegankelijkheid die wederom voor elk van de accommodaties.

Richting gevende kaders

1. Nut en noodzaak bepaalt de gemeentelijke betrokkenheid
2. Gebruik voor breedtesport gaat voor top- of prestatiesport
3. De gemeente heeft regie op doelmatig en efficiënt gebruik
4. Gelijkwaardig speelveld: de gemeente behandelt verenigingen gelijkwaardig

Beleidsrichtlijnen binnensport

- Uitgangspunt is dubbelgebruik door bewegingsonderwijs en verenigingssport
- Duidelijke afspraken in ontwerp en tijdens bouw zorgen voor optimaal dubbelgebruik binnensportaccommodaties
- Efficiënt gebruik en inroostering sporthallen

Beleidsrichtlijnen buitensport

- Criteria voor uitbreiding veldsport met gemeentelijke middelen
- Gebruik sportvelden en kleedkamers volgens breedtesportbehoefte
- We zetten in op beter gebruik van de sportvelden in de weekenden voor wedstrijd; de flexibele speeldag
- Optimale benutting van trainingscapaciteit
- Uitbreiding van kleedkamers bij veldsport is verantwoording van vereniging
- Toevoegen opslagruimte sportparken: maximaal één unit per sportvereniging
- Open sportparken: publiek gebruik als mogelijk en met toezicht als zonder toezicht niet mogelijk is
- Medegebruik van sportparken door derden
- Zendmasten en zendapparatuur in bestaande masten

Beleidsrichtlijnen zwemwater

- Huidig overdekt zwemwater nodig voor toekomstige vraag
- Huidige openlucht zwembaden houden we in stand

Monitoren

Voor het monitoren van het sportaccommodatiebeleid en de ambities die beschreven staan hanteren we de indicatoren uit de jaarstukken:

- Absolute leegstand als percentage van het totale aantal m² van de gemeentelijke vastgoedportefeuille
- Relatieve leegstand als percentage van het totale aantal m² van de gemeentelijke vastgoedportefeuille

- Percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn

Om aanvullend op de genoemde indicatoren een compleet beeld te krijgen van het beleid voeren we vierjaarlijks de onderstaande onderzoeken uit:

- Bezettingsgraad van onze binnensport, veldsport en zwembaden
- Tevredenheid van onze gebruikers (sporters en sportverenigingen) over de gemeentelijke sportaccommodaties
- Capaciteitsraming van benodigde sportaccommodaties op basis van aanbod, vraag en inwonersontwikkelingen.

Capaciteitsraming

Gezien de groei van het aantal inwoners van onze gemeente, het inzetten op het verhogen van de sportdeelname en de al jaren gelijkblijvende trend van verenigingslidmaatschappen is het onvermijdelijk dat de druk op onze sportaccommodaties gaat toenemen en dat uitbreiding op termijn nodig is. We voorzien daarbij dat de onderstaande uitbreiding nodig is. De benodigde investeringsvoorstellen leggen we tijdig voor aan de gemeenteraad zodat vraag en aanbod van accommodaties in balans blijven.

- Tiende (2030–2032) en elfde sporthal (2040)
- Naast twee extra sporthallen voeren we de komende jaren een verkenning uit voor een turnvoorziening ter vervanging van het DOS Sporthome.
- Op basis van de huidige sportdeelname en bevolkingsaantallen van onze gemeente zien we dat mogelijke uitbreiding van veldsport op de korte tot middellange termijn nodig is op een drietal sportparken (ARC, SV Bernardus en BSC '68).
- Gericht op de langere termijn en het opvangen van de groei van het aantal inwoners als gevolg van o.a. de Gnephoek, Rijnhaven en andere ontwikkelingen zien we daarnaast dat we voor voetbal extra capaciteit nodig hebben. In deze nota beschreven we de opties van een extra sportpark en het opvangen en intensiveren van bestaande accommodaties.
- Zoals beschreven in hoofdstuk 8 is er ruimte om de komende bevolkingsgroei op te vangen in de zwembaden Aquarijn en De Hoorn. Hierbij geldt dat het huidige zwembad De Hoorn gebouwd is in 1998 en dus 27 jaar is. Dergelijke voorzieningen kennen een levensduur van veertig jaar mits goed onderhouden. Gezien de leeftijd van het zwembad, de duurzaamheidsambities en de verkenning van een vitaliteitscentrum bij zwembad De Hoorn worden scenario's voor renovatie of nieuwbouw uitgewerkt.

4 Trends en ontwikkelingen in sport en bewegen

In 2022 is door NOC*NSF onderzoek gedaan naar sport en bewegen in Alphen aan den Rijn. De uitkomsten van dit onderzoek laten zien dat Alphen aan den Rijn veel overeenkomsten vertoont met het landelijke beeld. Op landelijk niveau is veel data beschikbaar over trends in sport en bewegen. Omdat onze gemeente op dit vlak overeenkomt met de landelijke situatie, zijn die trends voor het sportaccommodatiebeleid relevant.

Landelijk zien we dat het aandeel mensen dat regelmatig (1x/week) sport, licht stijgt. In 2013 was 56% van de Nederlanders van 5–80 jaar wekelijks sportief actief en in 2023 ligt dat op 60%. In het algemeen zijn er vier manieren om te sporten:

- bij een sportvereniging
- alleen/ongeorganiseerd;
- bij een fitnesscentrum of andere commerciële sportaanbieder;
- of in groepsverband georganiseerd door familie, vrienden, kennissen.

Sportdeelname

Terwijl de sportdeelname in totaliteit heel licht stijgt, blijft het aandeel sporten via verenigingen ongeveer gelijk over de afgelopen jaren. Ongeveer een kwart (24%) van de Nederlanders is lid van een vereniging. In absolute zin steeg het aantal lidmaatschappen bij sportbonden van 2022 naar 2023 met 40.000¹. Hoewel het marktaandeel van de verenigingssport stabiel is, wil dat zeker niet zeggen dat dit voor alle verenigingssporten geldt en dat er geen sporten zijn met groei. Het aantal leden bij de KNVB (voetbal) groeide het afgelopen seizoen (2023/2024) in Nederland met 2,3% en voetbal is daarmee bij afstand de grootste georganiseerde sport in ons land. Andere bonden die tussen 2018 en 2023 een behoorlijke groei doormaakten zijn tennis (onder invloed van padel), golf, basketbal en roeien.

Naar de toekomst is de verwachting op landelijk niveau dat tot 2030 de sportdeelname ongeveer gelijk zal blijven². Voor Alphen aan den Rijn is vooral de enorme groei van de bevolking bepalend voor de toekomstige vraag naar ruimte voor sport en bewegen (zie verder hoofdstuk 4). Dat het marktaandeel van de verenigingssport stabiel blijft is dus minder betekenisvol voor de toekomstige vraag, doordat het aantal inwoners sterk zal toenemen.

Maatschappelijke waarde verenigingssport

Het belangrijkste doel van het gemeentelijk sport- en beweegbeleid is om alle inwoners de mogelijkheid te bieden om een leven lang met plezier te sporten en te bewegen. Alle

¹ NOC*NSF, Zo sport Nederland 2023.

² <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/toekomstverkenning/trendscenario/sportdeelname>.

organisatievormen dragen daar aan bij: ongebonden sporten, commercieel sporten, anders georganiseerd sporten en georganiseerd sporten in verenigingsverband. Het georganiseerd sporten is voor gemeenten belangrijk, omdat verenigingssport extra maatschappelijke waarde heeft. Denk daarbij aan een zeer grote inzet van vrijwilligers, het ontstaan van vriendschappen, het delen van lief en leed en de borging van continuïteit van sport en bewegen. Landelijk zijn bij de sportverenigingen 1 miljoen vrijwilligers actief.³ Voor de gemeente Alphen aan den Rijn komt dat neer op circa 6.500 vrijwilligers bij de plaatselijke sportverenigingen.

Sportlocaties en voorzieningen

Ten opzichte van tientallen jaren geleden (jaren 60–90 vorige eeuw) heeft er een enorme verbreding plaatsgevonden in hoe we sporten. Was dat eerst beperkt tot sporthallen, sportparken en zwembaden. Tegenwoordig geldt dat ook voor commerciële accommodaties (sportscholen e.d.) en een beweegvriendelijke openbare ruimte. Voorbeelden in onze gemeente zijn een Europapark (met een skatebaan, een pumptrackbaan, een openbare tennisbaan, een jeu de boules baan, trapvelden, speelplekjes, beweegtoestellen), park Zegersloot met diverse voorzieningen en mogelijkheden, het Calisthenics Park in Boskoop of diverse routes voor wandelen, fietsen, paardrijden of skeeleren in het veenweidegebied.

Betaalbaarheid onder druk

In de gesprekken met Alphenese sportverenigingen over dit beleid komt de betaalbaarheid van sportdeelname als één van de belangrijkste zorgen naar voren. Verenigingen hebben te maken met stijgende lasten (in lijn met de algemene inflatie) en ontkomen er niet aan om deze stijgende lasten door te rekenen in de contributie aan hun leden. Recent onderzoek van het Mulier Instituut⁴ laat zien dat in bijna drie op de tien gevallen de prijs van het lidmaatschap een reden is om het lidmaatschap te beëindigen. De kosten werden in 2019 veel vaker als opzegreden genoemd dan in 2018 en 2016. Met de algemene prijsstijgingen van de jaren sinds 2019 mag aangenomen worden dat de kosten nog vaker een reden zijn om op te zeggen. Voor het sportaccommodatiebeleid is het daarmee van belang dat we als gemeente realiseren dat de kosten die we rekenen voor gebruik van onze accommodatie een aanzienlijke factor zijn in de contributie van leden. Waarbij dit voor de binnensport- en zwemverenigingen nog sterker geldt dan voor veldsportverenigingen.

³ NOC*NSF, Zo sport Nederland 2023.

⁴ Mulier Instituut, Betaalbaarheid van Sport (2023).

5 Ambitie

Voor het sportaccommodatiebeleid hanteren we de onderstaande ambitie:

Nu en in de toekomst hebben we voldoende, goede, toegankelijke en duurzame sportaccommodaties waar onze inwoners een leven lang met plezier kunnen sporten.

Met de ambitie stellen we onszelf tot doel om het aantal beschikbare sportaccommodaties mee te laten groeien met de ontwikkeling van onze gemeente, het aantal en de samenstelling van onze inwoners. We zorgen voor sportaccommodaties die zoveel mogelijk aansluiten bij de wensen van onze gebruikers, verenigingen en betreffende sportbonden. Sportaccommodaties zijn toegankelijk voor bezoekers en sporters, met en zonder beperking. Onze sportaccommodaties zijn duurzaam en wanneer accommodaties in eigendom zijn van anderen stimuleren en faciliteren we hen om ook die accommodaties te laten voldoen aan de geldende duurzaamheidsrichtlijnen.

5.1 Richtinggevende kaders, richtlijnen per accommodatie en algemene richtlijnen

In het nastreven en concretiseren van de genoemde ambitie werken we in deze nota het beleidskader verder uit. Daarvoor beschrijven we als eerst een viertal richtinggevende kaders voor het sportaccommodatiebeleid. Deze kaders gelden voor elk van de verschillende typen accommodaties. Vervolgens beschrijven we op basis van de kaders richtlijnen per type accommodatie, daarbij maken we onderscheid tussen (1) binnensport, (2) buitensport en (3) zwembaden. Per type accommodatie beschrijven we daarbij:

- De relevante trends en ontwikkelingen
- Capaciteitsplanning
- Beleidsrichtlijnen
- Concrete inzet en maatregelen

Tot slot behandelen we een aantal algemene concrete richtlijnen voor duurzaamheid en toegankelijkheid die wederom voor elk van de accommodaties.

5.2 Vier richtinggevende kaders

Eén: Nut en noodzaak bepaalt de gemeentelijke betrokkenheid

De rol (tot dusver) van de gemeente bij sportaccommodaties komt voort uit de sportnota 2003, de tarievennota 2009 en afspraken met de 'Rijnwoudse' voetbalverenigingen na de gemeentelijke herindeling van 1 januari 2014. In de sportnota 2003 is het begrip basissport geïntroduceerd. Als basissportvoorziening waren de voorzieningen aangemerkt die in 2003 eigendom van de gemeente waren. Er was dus geen een duidelijke motivering onder het

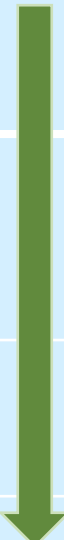
begrip basissport, anders dan die accommodaties die destijds eigendom waren van de gemeente. Die indeling was arbitrair en voor nu onwenselijk.

We kiezen ervoor om het begrip en werkwijze van basissporten niet meer te hanteren. In plaats daarvan bepalen we de betrokkenheid van de gemeente voor een accommodatie op basis van onderstaande criteria die in samenhang het 'afwegingskader gemeentelijke betrokkenheid' vormen. Ook de opkomst van nieuwe sporten, de mogelijke vraag naar accommodatie en de gemeentelijke betrokkenheid zullen we langs deze criteria afwegen.

- de omvang van de behoefte (hoe groot is de vraag naar deze sport);
- of die behoefte bijdraagt aan fysiek sport en bewegen;
- of die behoefte een specifieke accommodatie vraagt die zonder inbreng van de gemeente niet realiseerbaar is;
- en of de gemeente de ruimte en de financiële middelen heeft om daar voor te zorgen.

De omvang van de behoefte en of de behoefte betrekking heeft op fysiek sport en bewegen bepaalt hierbij of de betrokkenheid van de gemeente nuttig is, de noodzaak wordt bepaalt door de mate waarin de sport(vereniging) zelfstandig in staat is een voorziening te realiseren. Tot slot is het altijd de afweging of de gemeente de ruimte en financiële middelen beschikbaar heeft voor een accommodatie.

Tabel 3.2 Afwegingskader betrokkenheid gemeente bij accommoderen sporten

	Aantoonbare grote behoefte inwoners en draagt bij aan sport en bewegen	Beperkte behoefte inwoners en/of draagt beperkt bij aan sport en bewegen	
	Activiteit vraagt specifieke accommodatie	Activiteit kan in openbare ruimte of bij een bestaande accommodatie	
	Er is geen alternatief buiten de gemeente	Er is alternatief buiten de gemeente ⁵	
	Sporters of marktpartijen kunnen accommodatie niet zelf regelen	Sporters of marktpartijen kunnen accommodatie wel zelf regelen	

⁵ Met name voor kapitaalintensieve accommodaties, bijvoorbeeld een overdekte 400 meter schaatsbaan, een officiële 2000 meter roeibaan, een indoor atletiekhal.

	Gemeente heeft fysieke en financiële ruimte voor de accommodatie	Geen fysieke en/of financiële ruimte	
Wel gemeentelijke rol		Geen of incidentele gemeentelijke rol	

Van belang bij dit kader is tot slot dat de gemeente partijen zonder winstoogmerk die geen gemeentelijke accommodaties gebruiken incidenteel wel financieel kan steunen. Ook hiervoor is het bovengenoemde afwegingskader richtinggevend.

Twee: Gebruik voor breedtesport gaat voor top- of prestatiesport

Topsport is sportbeoefening op het hoogste niveau, waarbij atleten deelnemen aan nationale en internationale competities en streven naar optimale prestaties. Topsport heeft een belangrijke maatschappelijke rol in de promotie van sport, zoals het bevorderen van gezondheid, verbroedering en respect. Er zijn diverse onderzoeken gedaan naar de relatie tussen topsport en breedtesport. Een vitale breedtesport helpt topsport. Topsport kan niet zonder georganiseerde breedtesport. Andersom is het niet zo dat topsport aantoonbaar zorgt voor meer breedtesport.⁶

Het topsportbeleid in Nederland wordt vooral gevormd door NOC*NSF, de sportbonden en het ministerie van VWS. In Nederland zijn vijf TeamNL centra. Deze centra zijn mede verantwoordelijk voor realisatie van de (ver)bouw van topsporttrainingsaccommodaties. In Zuid-Holland is Topsport Metropool een van de vijf TeamNL-centra en een samenwerking van de gemeenten Den Haag, Rotterdam en Dordrecht.

De sportnota 2003 van de gemeente koos duidelijk voor breedtesport. In de Visie Sport en Bewegen 2019 is gemeentelijke inzet en ondersteuning van topsport niet genoemd. Het sportaccommodatiebeleid van de gemeente sluit zich hierop aan: de prioriteit ligt voor de gemeente Alphen aan den Rijn bij breedtesport. De beschikbare gemeentelijke middelen zetten we in om zoveel mogelijk inwoners in staat te stellen te sport en bewegen. Twee keer trainen en een wedstrijd geldt in Nederland nog als breedtesport. Vaker trainen schuift op naar prestatieve sport of kan zelfs topsport worden. Topsport en prestatieve sport⁷ in gemeentelijke accommodaties –en dus vaker dan twee keer trainen en een wedstrijd – is zeker mogelijk wanneer de capaciteit beschikbaar is, maar dit mag niet ten koste gaan van

⁶ O.a. M. van Bottenburg, Top- en breedtesport: een Siamese tweeling, 1999.

⁷ Meer dan 2x per week trainen.

breedtesport beoefening. Dus breedtesport gaat voor topsport bij gebruik van gemeentelijke accommodaties.

Drie: De gemeente heeft regie op doelmatig en efficiënt gebruik

Sport is een werkveld dat in beweging is. Er zijn verenigingen die groeien en verenigingen die teruggaan in ledenaantallen. Er zijn plekken waar woningbouw plaatsmaakt voor sport. De gemeente groeit mede door de geplande woningbouw in o.a. De Gnephoek en Rijnhaven. Omdat de vraag naar en het aanbod van accommodaties verandert, is regie vanuit de gemeente noodzakelijk zodat de beschikbare sportruimte altijd zo goed mogelijk gebruikt wordt. Daarbij worden gemeentelijke sportaccommodaties gerealiseerd met gemeenschapsgeld en tegen gesubsidieerde tarieven aangeboden, wat een reden te meer is dat de gemeente stuurt op doelmatig en efficiënt gebruik.

Er zijn verschillende redenen die dit sturen op doelmatig en efficiënt gebruik verstoren:

- Er zijn nu overeenkomsten met buitensportverenigingen die 10 jaar vastliggen. Voor de betreffende gebruiker geeft dat zekerheid, maar als de behoefte bij die gebruiker terugloopt en bij een ander groeit, moet je als gemeente kunnen inspelen op deze veranderende behoeften. Er zijn ook situaties waarbij een beleidslijn is ontstaan waarbij verenigingen meebetalen aan gemeentelijke accommodaties. Denk bijvoorbeeld aan het aanleggen van een kunstgrasveld ter vervanging van een grasveld. Dat creëert het gevoel van eigenaarschap en bemoeilijkt een regierol als gemeente.
- Bij het huisvestingsbeleid van onderwijs is gekozen voor doordecentralisatie. Het voortgezet onderwijs bouwt (met gemeentelijke middelen) zelf accommodaties, waaronder ook accommodaties voor bewegingsonderwijs. Dat heeft ook gevolgen voor de binnensportaccommodaties. Voorkomen moet worden dat een gemeente én accommodaties voor bewegingsonderwijs financiert én apart ook nog eens accommodaties voor binnensport moet financieren. Afstemming (en dus regie) bij onderwijshuisvesting en sportaccommodaties is daarvoor noodzakelijk.
- Diverse sportbonden stellen normen of richtlijnen op over de hoeveelheid accommodaties waar een vereniging over moet kunnen beschikken. Dit zijn planningsrichtlijnen of planningsnormen. Het beleid van de gemeente Alphen aan den Rijn is dat planningsrichtlijnen of –normen voor de gemeente richtinggevend zijn, maar niet maatgevend. De gemeente bepaalt zelf haar betrokkenheid (zie kader 1) en stuurt daarbij op doelmatig en efficiënt gebruik van accommodaties.

De sportaccommodaties waar de gemeente zorgt voor de instandhouding of daar aan bijdraagt, worden niet kostendekkend geëxploiteerd. De gemeente stuurt daarom op doelmatig en efficiënt gebruik.

Vier: Gelijkwaardig speelveld: de gemeente behandelt verenigingen gelijkwaardig

In de loop der jaren zijn verschillen ontstaan in de wijze waarop de gemeente omging met verenigingen. De huurtarieven van natuurgrasvelden verschillen tussen verenigingen. Datzelfde geldt ook voor tarieven van kunstgrasvelden. De tarieven voor sporthallen zijn incidenteel niet gelijk. De vier voetbalverenigingen uit de voormalige gemeente Rijnwoude ontvangen jaarlijks een bijdrage voor het onderhoud van de velden en elders verzorgt de gemeente het jaarlijks onderhoud. Veel van die verschillen zijn historisch gegroeid. In de inleiding is hierop gewezen met de spreekwoordelijke 'lappendeken'. Dit is een onwenselijk situatie, de gemeente streeft ten allen tijde naar een gelijke behandeling in gelijke gevallen (gelijkheidsbeginsel). We streven ernaar dat we gelijksoortige verenigingen op vergelijkbare wijze behandelen. Er kunnen situaties zijn dat de gemeente – binnen de wettelijke kaders – gemotiveerd afwijkt van dit uitgangspunt. Maar de hoofdregel is dat we gelijksoortige situaties op dezelfde manier behandelen.

6 Binnensport

6.1 Trends en ontwikkelingen binnensport

Voor het eigendom, beheer en gebruik van binnensportaccommodaties zien we een aantal relevante trends en ontwikkelingen die we vertalen naar beleidsrichtlijn en maatregelen. Het gaat daarbij om de onderstaande punten:

- In hoofdstuk vier ‘Trends en ontwikkelingen’ gaven we reeds aan dat de betaalbaarheid en daarmee de toegankelijkheid voor doelgroepen met een beperkt budget onder druk staat. Daarbij realiseren we ons dat voor binnensportverenigingen de zaalhuur de grootste post op de begroting is en daarmee automatisch de contributie sterk beïnvloed. Verhogingen van de zaalhuur zijn dus direct van invloed op de contributie. Daarbij speelt mee dat binnensportvereniging – veel minder dan veldsportverenigingen met een eigen kantine en het alleengebruik van velden – minder mogelijkheden hebben om andere inkomsten (bv. sponsoring en kantine opbrengsten) te genereren.
- De laatste jaren zien we steeds vaker dat er geen commerciële uitbaters meer te vinden zijn voor kantines in onze sporthallen. De reden daarvoor is dat opgelopen kosten i.r.t. beperkte omzet het niet meer rendabel maakt. Helaas vervalt hiermee wel een belangrijk deel van de sociale functie van deze kantine voor binnensportverenigingen. Binnensportverenigingen geven aan dat zij deze sociale functie van groot belang vinden en zij zien met het zelf kunnen runnen van een sportkantine een mogelijkheid om extra inkomsten voor de vereniging te genereren.
- Zoals in de discussienota sportaccommodatiebeleid vermeld onder *#10 Betere benutting van trainingscapaciteit (pag. 17)* zien we ook bij de binnensport een trend dat sporters niet meer tot 22:30/23:00 uur willen trainen. Deze trend verhoogd de druk op de zaalcapaciteit, vooral op de gewenste piekuren (tussen 18:00 u en 22:00 u). Het instellen van een dalurentarief voor de minder courante uren kan dit wellicht keren en daarnaast de totale lasten voor zaalhuur drukken.
- In Nederland zijn er meer dan 4.000 gymzalen. De meeste hebben standaard afmeting van 12x21 meter (252 m²) en 5,5 meter hoogte. Dit soort gymzalen is ontstaan in de jaren '60 van de vorige eeuw, toen veel scholen in Nederland werden gebouwd. De vergoeding die gemeenten ontvangen voor onderwijshuisvesting is vandaag de dag nog steeds gebaseerd op deze oppervlakte, die ruim 60 jaar geleden is vastgesteld. Het onderhoud en ook de vervanging van gemeentelijke gymzalen wordt geregeld via het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs van de gemeente.
- Het bewegingsonderwijs in Nederland wordt voor een groot deel nog steeds gegeven in dergelijke gymzalen waarvan de omvang en inrichting in 60 jaar weinig is veranderd. Deze gymzalen wordt ook door een groot aantal van onze binnensportverenigingen gebruikt. Een aantal partijen (waaronder sportbonden) heeft nagedacht of er niet een alternatief is

te bedenken voor een gymzaal, die meer uitnodigt tot bewegen. Daarbij ook gebruik makend van nieuwe interactieve mogelijkheden. Vanuit die gedachte is de [Beweegbox](#) ontwikkeld. Deze optie en wellicht gymzalen met een specifiekere inrichting aansluitend bij de gebruikers sluit beter aan bij de vraag van onze gebruikers.

- Gymnastiek/turnen is binnen de georganiseerde sport de 5^e sport in Nederland. Kijken we naar bewegen en toegankelijkheid dan hoort gymnastiek/turnen bij de top 3. Binnen onze gemeente zijn zes gymnastiekverenigingen actief. In Alphen aan den Rijn is 1,8% van de inwoners lid van de KNGU (Nederland gemiddeld 1,3%). Dat is meer dan 2.000 KNGU-leden en het totaal aantal leden ligt hoger bij de zes verenigingen, omdat niet alle leden lid zijn van de KNGU. DOS beschikt over een eigen (private) turnaccommodatie, de overige verenigingen gebruiken gymzalen, sportzalen en sporthallen. Gemeente Alphen aan den Rijn heeft ongeveer 25 jaar geleden het voormalige zwembad De Dillen verkocht aan Stichting DOS Sporthome. Het voormalige zwembad is in 1998 omgebouwd tot een gym-/turnaccommodatie voor DOS. DOS Sporthome heeft aangegeven in overleg te willen met de gemeente over de herontwikkeling van hun pand. Dit omdat het pand over 10 jaar is afgeschreven en DOS Sporthome het onderhoud van het pand niet meer kan bekostigen. Veel middelgrote en grotere gemeenten hebben inmiddels een gemeenschappelijke turnhal of sporthal met een extra zaaldeel met vaste turnopstelling. Gemeenten sturen in die situatie vaak ook op fusies om zo grotere en sterkere gym-/turnverenigingen te krijgen.

6.2 Capaciteitsplanning binnensport

Momenteel beschikt de gemeente over negen sporthallen⁸ met 24 zaaldelen voor afgerond 115.000 inwoners. Op basis van de verhouding in onze gemeente van het aantal sporthallen en zaaldelen versus inwoners, heeft de gemeente waarschijnlijk een tiende sporthal nodig bij 125.000 inwoners (vermoedelijk in 2030–2032) en een elfde sporthal bij 141.000 inwoners. Het Mulier Instituut (landelijke kenniscentrum voor de sport) hanteert een kengetal in stedelijke omgeving van één sporthal per 10.000 tot 17.500 inwoners.

Tabel 4.1 Prognose aantal inwoners, aantal sporthallen en aantal zaaldelen

	inwoners	groei in procenten	absolute groei	aantal sporthallen	aantal zaaldelen
2024	115.000	100%		9	24
2026–2027	120.000	104%	5.000	9,4	25,0
2030	125.100	109%	10.100	9,8	26,1
2035–2040	135.100	117%	20.100	10,6	28,2

⁸ Inclusief VTC Ridderhof in Koudekerk, eigendom van stichting Vrijtijdscentrum De Ridderhof.

2040-2050	141.300	123%	26.300	11,1	29,5
-----------	---------	------	--------	------	------

Een van de gemeentelijke kaders is regie op doelmatig en efficiënt gebruik van accommodaties. Dat betekent dat we bij voorkeur een sporthal realiseren die overdag in gebruik is voor bewegingsonderwijs en in de avond en weekenden voor sportverenigingen. Dubbelgebruik is wel mogelijk in De Gnephoek. Qua efficiency vraagt dat een clustering van basisscholen (reeds staand beleid) en een sporthal in De Gnephoek. Daarnaast zetten we in op het medegebruik door verenigingen van de al aanwezige sporthallen in eigendom van de besturen van het voortgezet onderwijs.

Gymzalen hebben primair een functie voor het bewegingsonderwijs. De behoefte wordt periodiek vastgesteld via het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Bekend is dat voor Alphen-centrum behoefte is aan uitbreiding van gymzaal-capaciteit met het oog op groei van de gemeente.

6.3 Beleidsrichtlijnen binnensport

Vanuit de eerder genoemde richtinggevende kaders en de hierboven beschreven trends hanteren we voor onze binnensportaccommodaties de onderstaande beleidsrichtlijnen:

Uitgangspunt is dubbelgebruik door bewegingsonderwijs en verenigingssport

Als gemeente financieren we de huisvesting voor het bewegingsonderwijs van het basis- en voortgezet onderwijs én we zorgen voor accommodaties voor binnensportverenigingen. Bij planning van accommodaties voor binnensportverenigingen én bewegingsonderwijs is dubbelgebruik het uitgangspunt. Hiermee voorkomen we dat sporthallen overdag leeg staan en accommodaties bij scholen die in de avond/weekend leeg staan.

Duidelijke afspraken in ontwerp en tijdens bouw zorgen voor optimaal dubbelgebruik binnensportaccommodaties

In Alphen aan den Rijn heeft de doordecentralisatie van het onderwijs gezorgd voor gunstige financieringsmogelijkheden voor het onderwijs. Om accommodaties te realiseren die dubbelgebruik optimaal faciliteren kiezen we ervoor om bij voorkeur het bouwheerschap en eigendom van binnensportaccommodaties met een functie voor onderwijs en verenigingssport neer te leggen bij de gemeente. Of – wanneer dit niet mogelijk is – hele duidelijke afspraken te maken over het sporttechnische programma van eisen, de invulling van het dubbelgebruik, het eigenaarschap en de financiële afspraken. Deze afspraken leggen we vast voor de start van de bouw van de betreffende accommodatie.

Efficiënt gebruik en inroostering sporthallen

Bij het inroosteren van sporthallen hanteren de volgende regels:

- Eigen inwoners/verenigingen gaan voor gebruik door inwoners/verenigingen van buiten de gemeente;
- In de avond (tot 22.00 uur) wordt een sporthal geheel verhuurd; dus geen 1/3 of ½ zaalverhuur*);
- Kinderen vroeg in de avond, senioren later op de avond;
- Optimale bezetting doorsporters in de avond (piekperiode);
- Rekening houdend met het gebruik van voorgaande jaren, zonder dat hier rechten aan ontleend kunnen worden.

* Aan het verhuren van een sporthal of sportzaal in kleinere delen kunnen we op verzoek van verenigingen meewerken, daarbij gelden de volgende afspraken:

- Wanneer er een structurele (wekelijks gebruik) huurder voor de gehele hal of zaal zich meldt voor hetzelfde tijdstip dan krijgt deze voorrang;
- Bij het in delen verhuren hebben we voorkeur voor gecombineerd gebruik met een andere huurder, we eisen van huurders dat zij hieraan meewerken.
- Voor de Limeshal, Metoor, Rijnstreekhal en toekomstige sporthal De Bijlen is deelverhuur alleen mogelijk als verenigingen samen de totale hal huren.

6.4 Concrete inzet en maatregelen

Om onze ambities uit deze nota te realiseren beschrijven we naast de eerder genoemde kaders en richtlijnen ook een aantal concrete maatregelen. Deze maatregelen staan hieronder kort beschreven en krijgen verdere uitwerking in het uitvoeringsprogramma binnensport. Voor binnensportaccommodatie gaat dat om:

- We verkennen – in samenwerking met onze sportverenigingen – de mogelijkheid van een blaashal. Een blaashal wordt landelijk toegepast door tennis-, korfbal (training)– en hockeyverenigingen, om gedurende de winter een overdekte accommodatie te kunnen bieden. Qua kosten is een blaashal aanzienlijk goedkoper dan een vaste sporthal. We beoordelen een eventuele blaashal op basis van het kader gemeentelijke betrokkenheid zoals dat in paragraaf 5.2 beschreven staat. Aanvullend wegen we de kosten van een blaashal af tegen het mogelijk onderbrengen in een bestaande accommodatie. Zoals bijvoorbeeld de beschikbare bewegingsonderwijslocaties van het voortgezet onderwijs. Tot slot zorgen we voor een gedegen motivatie waarom we op dat moment en voor die sport als gemeente kiezen voor een financiële betrokkenheid in een blaashal, aangezien andere sporten en verenigingen zelf deze investeringen dragen.
- Op basis van het huidige gebruik van gymzalen verkennen we de mogelijkheden om deze accommodaties beter aan te laten sluiten op de wensen van gebruikers. Voorbeelden hier zijn een spiegelwand bij dans/yoga of voldoende bergruimte en ophangpunten voor bokszakken bij vecht- en verdedigingssporten (bergruimte matten). Met het concept Beweegbox is een accommodatie ontwikkeld die inspeelt op de huidige behoeften, maar wel duurder is dan een standaard gymzaal. Bij toekomstige

vervangingen van gymzalen in de gemeente maken we de afweging of een gymzaal vervangen kan worden door een meer moderne inrichting (afgestemd op de leerdoelen van het bewegingsonderwijs).

- We verkennen alternatieven voor de huidige DOS-accommodatie. Vanuit sportaccommodatiebeleid is een turnhal passend voor een gemeente als Alphen aan den Rijn die bij de 30 grootste gemeenten van Nederland behoort. Voorwaarden bij deze verkenning is een eventuele toekomstige turnvoorziening beschikbaar is voor alle gym- en turnverenigingen.
- We hanteren maatschappelijke tarieven vooraanvullende ruimtes in onze binnensportaccommodaties. Het gaat hierbij om kantines, vergaderruimten, opslag, danszalen enz.
- Om optimaal gebruik van onze binnensportaccommodaties te stimuleren stellen we een dalurentarief in voor de uren waarbij het gebruik nu nog lager is. Op die manier verhogen we de bezetting van onze accommodaties en bieden we verenigingen de mogelijkheid om de kosten van de zaalhuur te beperken.
- Voor onze binnensportaccommodaties onderzoeken we de mogelijkheden om reclame en sponsoruitingen van de binnensportverenigingen te faciliteren. Daarmee geven we de verenigingen de kans om extra inkomsten te genereren. Daarbij starten we bij de sporthallen en vervolgens de sportzalen en gymzalen. Opties als frames voor reclameborden of het gebruik van videoschermen nemen we daarbij mee.
- Tot enkele jaren terug organiseerden we als gemeente de beheercommissie binnensport waarbij de grotere binnensportverenigingen aangesloten waren. Deze commissie had tot doel om met de gebruikers accommodatievraagstukken af te stemmen en de onderlinge kennisuitwisseling tussen verenigingen te versterken. Deze commissie werd door de verenigingen als waardevol ervaren en wordt gemist. Per 2025 gaan we deze commissie opnieuw organiseren.
- We brengen de gebruikers die een binnensportaccommodatie (gymzaal, sportzaal en sporthal) met elkaar delen met elkaar in contact. Op die manier is het gemakkelijk met elkaar de afspraken in stand te houden over het gebruik van de accommodatie en materialen. Daarbij werken we uit hoe we dat kunnen doen binnen de geldende privacy wetgeving. Gegevens per sportaccommodatie uitwisselen om contact en afstemming onderling te verbeteren.
- Verschillende binnensportverenigingen verzoeken de gemeente om WIFI aan te bieden in onze binnensportaccommodatie. Bijvoorbeeld voor het invullen van scores, het controleren van toegangsbewijzen bij evenementen of voor kassasystemen. In de komende periode onderzoeken we de achtergrond, de omvang van de vraag en welke investering dat vraagt. Daarbij wegen we mee dat steeds meer mensen beschikking hebben over 5G op hun telefoon en daarmee toegang hebben tot internet.

7 Buitensport

7.1 Trends en ontwikkelingen buitensport

Voor de veldsporten die in de gemeente Alphen aan den Rijn beoefend worden zien we een aantal trends en ontwikkelingen. Een aantal hiervan vragen om beleidsrichtlijnen en maatregelen die we beschreven hebben in het vervolg.

- In Alphen-kern zijn er vier voetbalverenigingen die naast of dicht bij elkaar liggen. Het beleid uit 2003 was dat een herverdeling van sportvoorzieningen mogelijk was bij een structureel tekort van de ene vereniging en overcapaciteit bij de andere vereniging. In de loop der jaren zijn de vier voetbalverenigingen de gehuurde velden en kleedkamers steeds meer gaan beschouwen als hun eigen accommodatie. Aanvullend heeft de gemeente overeenkomsten opgesteld, waarbij voor langere perioden velden en kleedkamers worden verhuurd. Die koerswijziging zorgt er voor dat de gemeente minder regie heeft en gesubsidieerde voorzieningen niet optimaal worden gebruikt volgens de behoefte van onze inwoners. Dit zien we als onwenselijk. De huidige overeenkomsten kunnen worden opgezegd bij wijzigingen in het sport- en tarievenbeleid van de gemeente, dus bij het vaststellen van deze nota sportaccommodatiebeleid.
- Lokaal en landelijk zien we een enorme concentratie van voetbal op zaterdag als wedstrijddag. Dit heeft als effect dat er alleen voor die zaterdag meer speelvelden, meer kleedkamers en meer parkeervoorzieningen nodig zijn. Terwijl op zondag en vrijdagavond er nauwelijks tot geen gebruik is van de accommodatie. De gemeente Alphen aan den Rijn vindt het niet langer uit te leggen om verder mee te werken aan de concentratie van voetbal op zaterdag. De maatschappelijke investeringen voor velden, kleedkamers en parkeren zijn aanzienlijk. Terwijl deze op andere momenten ongebruikt zijn.
- Tien jaar geleden was het normaal om tot 22.30 uur of 23:00 uur te trainen. Nu zien we steeds vaker dat sporters rond 21:30 of 22:00 uur willen stoppen met trainen. Dit verkleint de trainingscapaciteit en vraagt dus meer gesubsidieerde voorzieningen die een lagere (onwenselijke) bezetting kennen.
- In het verleden waren sportparken traditiegetrouw buiten de verenigingsuren afgesloten. Vanuit het beleidskader 'nieuw en anders' zijn sportverenigingen uitgedaagd om meer maatschappelijk te ondernemen met het sportpark. In onze gemeente zien we dat dit op veel plekken al gebeurt, organisaties als kinderopvang, scholen, brandweer en zorgaanbieders maken gebruik van velden en sportkantine. Daarnaast zijn er verenigingen die hun velden openstellen voor buurtbewoners (veelal kinderen en jongeren). Daarbij zien we bij het laatste dat dit ook gepaard kan gaan met vernielingen of overlast. Wat ervoor zorgt dat verenigingen soms terughoudend zijn om hieraan mee te werken.

7.2 Capaciteitsplanning buitensport

In bijlage 1 staat vraag en aanbod van binnen- en buitensport uitgewerkt. Bij de buitensport verwachten we voor alle sporten een groei. De groei is afhankelijk van de ontwikkeling van hoe de georganiseerde sportdeelname zich ontwikkelt. In absolute aantallen is de groei het grootst bij voetbal en tennis. Voetbal is de grootste sport die in verenigingsverband wordt beoefend. Volgens gemeentelijke berekeningen zal de groei van de gemeente naar verwachting zorgen voor ongeveer 900 tot 1.300 extra voetballers. Bij tennis gaat het om een groei van 500 tot 700 tennissers. Bij hockey en atletiek is de groei maximaal 230 extra leden en bij korfbal ongeveer 50-70 spelende leden. Bij andere buitensporten zoals honk- en softball, rugby en American football gaat het om lagere aantallen.

Tabel XX Toename aantal leden buitensporten

	Stel inwoners:	Stel inwoners:
	135100	141300
<i>Toename leden bij:</i>		
voetbal	900	1300
tennis	500	700
hockey	160	230
atletiek	160	230

Opvang groei tennis en overige buitensporten

Het aantal leden bij tennisverenigingen zit landelijk weer in de lift. De aanleg van padelbanen bij tennisverenigingen draagt daar sterk aan bij. De accommodaties van Artesia (Koudekerk aan den Rijn), Hazerswoude (Rijndijk) en TV Nieuwe Sloot (max 10 tennisbanen) kunnen nog 630 leden extra opvangen. Voor tennis wordt een groei verwacht van 500 tot 700 leden en dat kan grotendeels of geheel op deze drie accommodaties en in de regio. De overige buitensporten kunnen de toename van de vraag met de bestaande accommodaties opvangen.

Bijlage 1 geeft een uitgebreid overzicht van de huidige bezetting van de sportaccommodaties. Voor voetbal is het beeld als volgt samen te vatten.

- ARC en BSC'68 zitten aan hun limiet met de huidige capaciteit. Voor SV Bernardus geldt dit vooral voor de trainingscapaciteit.
- VV Koudekerk heeft overcapaciteit, maar die is zeer wenselijk voor de ontwikkeling van De Gnephoek.
- Op sportpark De Bijlen is de verdeling van velden tussen Alpha en AVV niet conform de huidige behoefte. Alphense Boys wil meer trainingscapaciteit. De vereniging heeft veel prestatieve teams die meer dan 2x/week trainen.

- In de twee kleinste kernen Aarlanderveen en Zwammerdam is in iedere kern één kunstgrasveld ruimschoots voldoende.

Vanuit regie op doelmatig en efficiënt gebruik is het zaak de huidige capaciteit zo goed mogelijk te benutten. Dat geldt vooral voor voetbal, waar verschillende verenigingen gevraagd hebben om uitbreiding van de capaciteit. Daarnaast verkennen we de mogelijkheden van multifunctionele sportvelden, waarbij bijvoorbeeld voetbal en rugby (of een andere combinatie) gebruik kunnen maken van eenzelfde veld.

Opvang groei bij voetbal

Omdat we bij voetbal de grootste toename verwachten is de vraag hoe de gemeente de toename van voetballers in de gemeente gaat accommoderen. Daarvoor zien we een tweetal scenario's;

Scenario 1: Extra sportpark opnemen in masterplan de Gnephhoek

Een sportpark in de Gnephhoek zorgt niet alleen voor de benodigde uitbreidingsvraag. Het verbetert ook de spreiding en toegankelijkheid. Qua ruimtebeslag moet rekening worden gehouden met uitbreiding tot vier voetbalvelden, een clubhuis met kleedkamers en parkeerruimte.

Scenario 2: Geen sportpark in de Gnephhoek, maar optimaliseren bestaande mogelijkheden

In het tweede scenario vangen we de verwachte extra voetballers op binnen onze bestaande sportparken en voetbalverenigingen. Voor de Gnephhoek gaat dat primair over de verenigingen op het sportpark Zegersloot (kern Alphen aan den Rijn) en VV Koudekerk. Opvang van de extra vraag vanuit voetbal kan onder drie voorwaarden:

- Sportpark Koudekerk twee kunstgrasvelden, een natuurgrasveld en de mogelijkheid in de toekomst aanleg van een vierde veld.
- Beter gebruik van sportpark De Bijlen door omzetting van grasvelden naar kunstgrasvelden.
- Wanneer we geen sportpark in de Gnephhoek aanleggen maar het gebruik deels opvangen bij De Bijlen dan betekent dat vooral bij De Bijlen een grote uitbreiding van de parkeercapaciteit nodig is en mogelijk omkleedcapaciteit (lockers). De forse uitbreiding van parkeervoorzieningen vraagt een ingrijpende aanpassing van de openbare inrichting. Uitbreiding van de capaciteit (omzetting van gras in kunstgras, het aanpassen van de inrichting om de parkeercapaciteit uit te breiden en mogelijk meer omkleedcapaciteit) is niet opgenomen in het huidige meerjaren onderhoudsplan buitensport en vraagt in de toekomst extra financiële middelen.

De keuze voor één van beide scenario's wordt gemaakt binnen de totstandkoming van het masterplan Gnephhoek dat medio 2025 wordt vastgesteld. verplichtingnummer is 45294

7.3 Beleidsrichtlijnen buitensport

Criteria voor uitbreiding veldsport met gemeentelijke middelen

Bij het toetsen van de capaciteit en het eventueel uitbreiden van de capaciteit – zowel extra velden als omzetten gras naar kunstgras – met gemeentelijke middelen hanteren we de onderstaande criteria:

- Is de behoefte aan extra capaciteit aantoonbaar onderbouwd op basis van de geldende planningsrichtlijnen?
- Wordt de beschikbare trainings- en wedstrijdcapaciteit optimaal benut?
 - Worden de velden maandag t/m vrijdag gebruikt voor trainingen?
 - Wordt de trainingstijd op de avonden tot 22:30 benut?
 - Is de verenigingen bereid wedstrijden te spreiden over het weekend?
- Kan er (tijdelijk) gebruik gemaakt worden van capaciteit bij omliggende verenigingen?

Gebruik sportvelden en kleedkamers volgens breedtesportbehoefte

De gemeente wijst sportvelden en kleedkamers toe op basis van de breedtesportbehoefte. Dit geldt met name voor de voetbalverenigingen in Alphen-kern. We hanteren als beleidsrichtlijn dat voetbalverenigingen – die een sportpark delen of bij elkaar in de buurt liggen – voor aanvang van het seizoen in onderling overleg afspraken kunnen maken over het gebruik en verdeling van velden en kleedkamers. Mocht daar geen overeenstemming over ontstaan, dan bepaalt de gemeente de inroostering op basis van de spelende teams voor dat seizoen. Gedurende het speelseizoen is daarop geen aanpassing mogelijk, verenigingen dienen hier rekening mee te houden bij het inschrijven van extra teams bij groei. Deze teams moeten zij inplannen op de voor dat seizoen toegewezen velden.

We zetten in op beter gebruik van de sportvelden in de weekenden voor wedstrijd; de flexibele speeldag

We stimuleren (voornamelijk de voetbalverenigingen) om het gehele weekend te gebruiken voor competitiewedstrijden. Daarbij hebben we oog voor vraagstukken als voldoende vrijwilligers voor het organiseren, het verenigingsgevoel dat verbonden is aan een bepaalde speeldag, En het feit dat verenigingsbesturen hun leden moeten kunnen overtuigen. Om hierin te ondersteunen werken we samen met de betreffende verenigingen, AlphenVitaal en de KNVB. Naast het stimuleren van de verenigingen. Hanteren we het spreiden van wedstrijden in het weekend. Als één van de afwegingscriteria bij het meewerken van de gemeente aan capaciteitsuitbreiding bij verenigingen die vol zitten.

Optimale benutting van trainingscapaciteit

Zoals bij de trends beschreven zien we een tendens waarbij trainingen vroeger op de avond stoppen. Dit beperkt de beschikbare capaciteit en is strijdig met het kader om de beschikbare capaciteit optimaal te benutten. In het beoordelen van de beschikbare capaciteit van veldsportverenigingen en het vervolgens afwegen van investeren van gemeentelijke middelen gaan we meewegen of de trainingscapaciteit optimaal (op doordeweekse dagen tot 22:30 uur en het toevoegen van de vrijdag als trainingsavond) benut wordt. Daarbij erkennen we dat trainen tot 22:30 uur niet voor alle leden (bijvoorbeeld jeugd) haalbaar is.

Uitbreiding van kleedkamers bij veldsport is verantwoording van vereniging

Het eigendom van kleedkamers in de gemeente Alphen aan den Rijn is vanuit de historie verschillend. In een aantal gevallen zijn deze van de verenigingen. De huidige kleedkamers die in eigendom van gemeente zijn houden we in stand en vervangen we wanneer nodig. Het toevoegen van nieuwe kleedkamers is een afweging en verantwoordelijkheid van de betreffende vereniging. Daarbij is wel toestemming van de gemeente nodig voor het realiseren van de kleedkamers op de gemeentelijke grond. Hierbij nemen we de volgende criteria in overweging:

- Welke behoefte aan kleedruimte is er volgens de KNVB/VSG richtlijnen (voetbal), zie onderstaande tabel
- Zijn er alternatieve kleedruimten beschikbaar in de directe omgeving?
- Kan het plaatsen van lockers (zie onderstaand) zorgen voor een grotere capaciteit van de bestaande voorziening?
- Kan een piek worden opgevangen met tijdelijk kleedkamervoorzieningen (max 15 jr.).
- Is er ruimte voor uitbreiding en is de vereniging in staat dit financieel te dragen?

In 2012 hebben KNVB en (Vereniging Nederlandse Gemeenten) VNG afgesproken om vaker lockers te gebruiken. In een locker bewaart een team de kleding en de kleedkamer wordt alleen benut voor het omkleden. Vergelijkbaar met de situatie in zwembaden, sauna's of fitness. De KNVB heeft informatie over lockers gepubliceerd op haar [website](#).

Richtlijn kleedkamers opgesteld door KNVB en VNG

Bij alleen senioren	2 kleedkamers per benodigd wedstrijdveld en 2 teamlockers per kleedkamer
Bij senioren/junioren/pupillen	2 kleedkamers per benodigd wedstrijdveld en 2 teamlockers per kleedkamer en 50% van de kleedkamers in een grotere maatvoering (i.p.v. 15 m ² -> 24 m ² droge kleedruimte)
Indien 1 benodigd wedstrijdveld en senioren/junioren/pupillen	3 kleedkamers en 2 teamlockers per kleedkamer en 2 van de kleedkamers in een grotere maatvoering

Toevoegen opslagruimte sportparken: maximaal één unit per sportvereniging

We zien een ontwikkeling waarbij het trainen en spelen van wedstrijden steeds meer materiaal vraagt. Aanvullend hebben we op verschillende plekken te maken met groeiende verenigingen of medegebruikers op sportparken. Dit leidt tot verzoek voor het plaatsen van opslagcontainers door verenigingen. We begrijpen deze verzoeken en staan hier in principe positief tegenover. Waarbij we de volgende spelregels hanteren:

- De bestaande opslagruimte op een sportpark is aantoonbaar onvoldoende
- De vereniging vraagt voor het plaatsen van de container toestemming van de gemeente en is verantwoordelijk voor de benodigde vergunning.
- We staan maximaal één unit (20 voet zeecontainer) per vereniging toe.
- De container is donkergroen van kleur.
- De kosten voor de aanschaf en plaatsing zijn voor rekening van de vereniging.

Open sportparken: publiek gebruik als mogelijk en met toezicht als zonder toezicht niet mogelijk is

Er zijn sportparken in de kernen waar buiten verenigingsuren nu al publiek gebruik mogelijk is. Er zijn ook sportparken waar dat is geprobeerd en waar de vereniging te maken heeft gehad met behoorlijke schade. We hanteren hierin een genuanceerd beleid daarin: publiek gebruik als dat mogelijk is en gebruik onder begeleiden als zonder toezicht niet mogelijk is.

Medegebruik van sportparken door derden

We zijn een groot voorstander van het gebruik en benutten de gemeentelijke sportparken buiten de momenten dat de vereniging het gebruikt. Dit gebruik zorgt voor een hogere bezetting en betere benutting van onze kostbare maatschappelijke voorzieningen. Daarnaast draagt dit gebruik bij aan het stimuleren van sporten en bewegen onder onze inwoners. Tot slot geeft het de verenigingen de mogelijkheid om extra inkomsten te werven door het verhuur van hun kantine of clubhuis. Hierbij hanteren we wel een aantal spelregels:

- Het gebruik van de velden door derden moet gemeld worden bij de gemeente. De belangrijkste reden hiervoor is dat er dan rekening gehouden kan worden bij het plannen van onderhoud.
- Voor structureel en intensief gebruik van de velden (denk aan gebruik door scholen en kinderopvang) brengt de gemeente veldhuur in rekening bij de betreffende partij.

Zendmasten en zendapparatuur in bestaande masten

We zien een ontwikkeling waarbij sportverenigingen benaderd worden door telecomaanbieders voor het plaatsen van zendmasten en zendapparatuur op hun terrein. Het

biedt verenigingen de mogelijkheid om extra inkomsten te genereren, om die reden staan we er positief tegenover. We hanteren hierbij wel dat het plaatsen van masten en apparatuur alleen is toegestaan na akkoord van de gemeente en niet toegestaan is in bestaande masten van de sportvelden.

7.4 Concrete inzet en maatregelen

- Voor planning van accommodaties is het van belang om niet alleen uit te gaan van bevolkingsprognoses. Maar ook de ontwikkelingen bij de verenigingen daadwerkelijk te volgen. Ledenontwikkelingen en het gebruik van accommodaties (zoals beschreven in bijlage 1) gaan we tweejaarlijks meten en publiceren in de voortgangsrapportage.
- In lijn met de beleidsrichtlijn voor het medegebruik van sportparken en sportkantines gaan we de komende periode graag met verenigingen in gesprek die hun kantine moeten vervangen. Vanuit het oogpunt van medegebruik, het combineren van maatschappelijke functies en de toekomstige functie van een sportvereniging denken en werken we graag mee aan de verkenning van het sportcomplex van de toekomst.
- Veldsportverenigingen hebben nu al rond hun sportvelden reclameborden. Het geeft deze verenigingen de mogelijkheid om extra inkomsten te verwerven. Naast reclameborden krijgen we regelmatige aanvullende verzoeken over reclame uitingen. Voor zowel reclameborden langs de velden of uitingen elders op het complex geldt de [nota welstand](#) van de gemeente Alphen aan den Rijn.
- Verenigingen hebben belang bij de vindbaarheid van complex voor bezoekers. Hiervoor hanteren we vanuit de gemeente de richtlijn [Bewegwijzering Gemeente Alphen aan den Rijn](#)

8 Zwembaden

8.1 Trends en ontwikkelingen

Overdekte zwembaden zijn kostbare voorzieningen die een aanzienlijke jaarlijkse bijdrage van de gemeente begroting vragen. Het is daarmee extra van belang dat deze voorzieningen optimaal gebruikt worden. Ondanks de hoge kosten streven we ernaar om de zwembaden toegankelijk te houden voor onze bezoekers en verenigingen. Het is belangrijk dat al onze inwoners leren zwemmen in onze waterrijke gemeenten. Daarnaast zien we de zwemsport als een volwaardig onderdeel van het sportaanbod. Zwemverenigingen (evenals binnensport verenigingen) geven bij ons aan dat de huurlast van de zwembaden een groot deel van de contributie bedraagt. Dit moeten we meewegen in de tariefstelling van onze baden.

In Nederland is sprake van een verschuiving van recreatief zwemmen naar begeleide doelgroep activiteiten en banenzwemmen. Het recreatief vrij zwemmen staat landelijk onder druk door de verbreding van het vrije tijds- en beweegaanbod. Het recreatief banenzwemmen voorziet echter in een groeiende behoefte en sluit aan op het toenemend gezondheidsbewustzijn en de individualiseringstrend. Zwemvereniging AZC heeft een grote toeloop op hun cursus borstcrawl.

Aquasporten, seniorenactiviteiten en therapeutische doelgroep activiteiten zijn in de afgelopen jaren in Nederland populair geweest en zullen dat in de komende jaren ook blijven (door toenemend gezondheidsbewustzijn en de individualiseringstrend). Kritische succesfactoren voor aantrekkelijk aanbod zijn in algemene zin: een hoge kwaliteit van de instructeurs, een goede hygiëne en activiteiten die zowel een sportieve als sociale functie hebben. Ook is landelijk sprake van de opkomst van zorgbassins voor specifieke doelgroepen.

Leszwemmen blijft een kerntaak van zwembaden, maar ook hieraan stellen bezoekers steeds hogere eisen. Leszwemmen is van oudsher aanbodgericht en de ontwikkeling is dat leszwemmen meer rekening houdt met behoeften (vraaggericht) zoals leszwemmen in het weekend en turbo-cursussen in vakanties.

Het verenigingszwemmen staat landelijk onder druk, maar dat geldt niet voor alle verenigingen. De KNZB telde in 2018 nog 160.000 leden in Nederland, tegenover 125.000 in 2023; een daling van 22%.

8.2 Capaciteitsplanning

Uit een recente doorlichting van zwembaden De Hoorn en AquaRijn blijkt dat de zwembaden het aanwezige bezoekpotentieel bovengemiddeld goed weten te benutten. Ook is sprake van inhoudelijke samenwerking met een relatief groot aantal externe partijen. Waardoor de zwembaden daadwerkelijk 'meer dan een bak water' zijn. Het huidige aanbod overdekt

zwemwater is wat aan de ruime kant bij het huidige verzorgingsgebied. Het verzorgingsgebied van De Hoorn en AquaRijn is nu (2024) berekend op 90.000 inwoners en dus wat kleiner dan het huidige inwoneraantal (115.000). Dat komt doordat De Hoorn en AquaRijn voor inwoners van Boskoop niet de dichtstbijzijnde zwembaden zijn. Met het oog op de toekomstige groei van de gemeente is dat aanbod over enkele jaren echter hard nodig. Bij 15.000 inwoners extra is het huidige aanbod passend. Volgens de prognoses is dat in 2035. Risico hierbij is dat er voor het zwembad De Hoorn per 2027 een besparing van € 596.000,- op het onderhoudsbudget staat ingeboekt. Concrete uitvoering van deze ruimte besparende maatregel leidt hoogstwaarschijnlijk tot sluiting of aanzienlijke verkleining van de capaciteit.

8.3 Beleidsrichtlijnen

Huidig overdekt zwemwater nodig voor toekomstige vraag

Voor het sportaccommodatiebeleid is het huidige aanbod overdekt zwemwater nodig om te voorzien in de toekomstige vraag en daarmee groei van het aantal inwoners.

Huidige openlucht zwembaden houden we in stand

Naast de twee overdekte zwembaden zijn er openluchtzwembaden, het Prins Willem-Alexander bad in Koudekerk aan den Rijn en De Hazelaar in Hazerswoude-Dorp. Beide zwembaden worden sinds 1993 geëxploiteerd door lokale stichtingen met alleen vrijwilligers. De zwembaden zijn door de gemeente middels een beheers- en exploitatieovereenkomst in beheer gegeven aan de betreffende stichtingen. De stichtingen ontvangen geen structurele gemeentelijke bijdrage. Wel heeft de gemeente recent aanzienlijk bijgedragen in groot onderhoud en verduurzaming van de baden. Met het toekennen van deze investeringsbijdragen heeft de gemeente ook gekozen voor een langdurige samenwerking met beide zwembadbesturen.

8.4 Concrete maatregelen en inzet

- De gemeente Alphen aan den Rijn is eigenaar van twee overdekte zwembaden: De Hoorn en AquaRijn. Beide baden worden sinds 1 januari 2016 door De Thermen 2 (DT2) geëxploiteerd. De huidige overeenkomst eindigt op 31 december 2026. In 2025 wordt de exploitatievorm vanaf 2027 uitgewerkt.
- De gemeente Alphen aan den Rijn heeft het huidige overdekte zwemwater nodig om in de behoefte te voorzien. In het coalitie akkoord 2022–2026 staat vermeld dat verkend wordt of De Hoorn getransformeerd kan worden naar een vitaliteitscentrum. In feite een combinatie van zwembad met preventie- en zorgaanbieders. Waarbij synergie ontstaat tussen partijen en het zwembad ook een rol kan vervullen ter ondersteuning van een

gezonde leefstijl en revalidatie. Deze verkenning loopt ten tijde van het opstellen van deze nota.

- We onderzoeken de mogelijkheden om tegemoet te komen aan de wens van zwemverenigingen om sponsoruitingen te plaatsen in onze zwembaden. En hiermee verenigingen in staat te stellen extra inkomsten te werven. We doen dit – in lijn met het hetgeen beschreven staat bij binnensport – door de opties van frames voor reclameborden of het gebruik van videoschermen uit te werken.

9 Tarieven

Uniforme tarieven sportaccommodaties

Zoals in het hoofdstuk over de ambitie van het sportaccommodatiebeleid beschreven hanteren we gelijke tarieven voor gelijke sportaccommodaties. Daarbij behandelen we hieronder de tarieven die we hanteren (prijspeil 2025) voor:

- Binnensportaccommodaties: sporthallen, sportzalen en gymzalen (danszalen en dojo's)
- Overige ruimtes binnen onze binnensportaccommodaties: kantine, vergaderruimte
- Sportvelden per type veld, inclusief de optie van het zelfstandig uitvoeren van onderhoud ('cafeteria-model')
- Verhuurtarief sportvelden aan derden
- Tarieven voor grondovereenkomsten overige sportvoorzieningen

De tarieven kunnen op basis van de consumentenprijsindex (CPI) geïndexeerd worden. Dit is een afweging die jaarlijks door de gemeenteraad gemaakt wordt.

Tarieven van onze sportaccommodaties dekken niet de kosten van deze voorzieningen

We hechten veel belang aan sport en bewegen voor onze inwoners. Om dat voor iedereen die dat wil mogelijk te maken, is het van belang dat we redelijke tarieven voor onze accommodaties vragen. Deze tarieven liggen in alle gevallen aanzienlijk lager dan de kostprijs en worden dus indirect gesubsidieerd aangeboden. De kostendekkendheid voor de buitensportaccommodaties voor de totale gemeente is ongeveer 31%. De baten dekken dus 31% van de lasten. De kostendekkendheid van de sporthallen ligt rond de 30%.

Als we nieuwe accommodaties toevoegen, dan zal de kostendekkendheid, met de huidige tarieven lager worden. Dat komt omdat de kosten nu veel hoger liggen. Een kunstgrasveld kostte 20 jaar geleden circa € 400.000 en nu is dat doorgaans € 750.000. Dat geldt ook voor andere sportvelden.

Tarievenbeleid vraagt een Algemeen belang besluit

De Wet Markt en Overheid geeft een aantal spelregels. Bij economische activiteiten moeten overheidsinstanties, zoals gemeenten, die in acht nemen. Economische activiteiten zijn bijvoorbeeld de exploitatie van zwembaden, sporthallen, sociaal culturele centra, verhuur van vergaderzalen, verhuur van ligplaatsen in een jachthaven of de exploitatie van een fietsenstalling. De belangrijkste spelregel is dat de gemeente dergelijke activiteiten wel mag aanbieden. Maar dan in beginsel aan de afnemer de integrale kostprijs in rekening moet brengen. De wet maakt het wel mogelijk om af te wijken van de gedragsregels. Indien in een raadsbesluit is bepaald en gemotiveerd waarom bepaalde activiteiten worden verricht in het algemeen belang. In de praktijk aangeduid als een 'algemeenbelangbesluit'.

Voor de 2 openlucht zwembaden heeft de gemeente al een algemeenbelangbesluit genomen. Voor de overige sportaccommodaties die de gemeente exploiteert of laat exploiteren bereiden we een algemeenbelangbesluit voor. Deze leggen we in navolging van de nota sportaccommodatiebeleid voor aan de gemeenteraad.

Werkwijze invoering tarieven

Met het invoeren van gelijke tarieven voor gelijksoortige verenigingen en daarmee gelijke accommodaties willen we een helder en transparant beleid hanteren. Wat zorgt voor een gelijk speelveld voor al onze gebruikers. Het aanpassen van de tarieven kan echter ervoor zorgen dat verenigingen te maken krijgen met een stijging van de totale huurlast. Dit kan vooral spelen bij veldsportverenigingen en dan meer specifiek voetbalverenigingen. Daarbij is het van belang om aan te merken dat deze verenigingen de afgelopen jaren minder dan gemiddeld kwijt waren aan huurlasten. Evengoed zal het aanpassing van de vereniging vragen in hun begroting en mogelijk contributie. We rekenen de oude en nieuwe huurlast van deze veldsportverenigingen door en maken desgewenst afspraken over een ingroeiregeling van maximaal vijf jaar om aan de vastgestelde tarieven te voldoen. Voor verschillende verenigingen geldt dat er overeenkomsten zijn over kunstgrasvelden waarvoor zij zelf geïnvesteerd hebben of via een voorfinanciering een hogere huurlast betalen. Wanneer deze kunstgrasvelden aan vervanging van de toplaag toe zijn (meestal na 10 tot 12 jaar) maken we nieuwe afspraken die gelijk gaan lopen met de hieronder genoemde tarieven.

Binnensportaccommodaties: sporthallen, sportzalen, gymzalen en multifunctionele zalen

<i>Tarieven per 2025 per uur*</i>	Alphen aan den Rijn	Van buiten gemeente	Commercieel
gymzaal	€ 20,32	€ 22,83	€ 52,10
sportzaal	€ 40,56	€ 45,62	€ 102,11
sporthal	€ 60,88	€ 68,51	€ 152,10
multifunctionele zaal	€ 25,-	€ 28,13	€ 60,-

* We hanteren drie tarieven. Het eerste tarief geldt voor inwoners, verenigingen en organisaties van binnen onze gemeente. Het tweede voor huurders van buiten de gemeente en het derde tarief voor activiteiten met een commerciële doelstelling.

Overige ruimtes binnen onze binnensportaccommodaties: kantine, vergaderruimte en opslag. Voor de ruimtes binnen onze binnensportaccommodaties die niet gebruikt worden als sport en beweegruimte, maar die wel van belang zijn voor de binnensportverenigingen hanteren we een maatschappelijk tarief per m2. Dit tarief bedraagt: € 45,- m2.

Tarieven van buitensportvelden per type veld per jaar

voetbal natuurgras	€ 5.100*)
voetbal kunstgras	€ 15.300
hockey zandveld	€ 8.544
hockey waterveld	€ 17.037
honkbalveld	€ 8.589 **)
softbalveld	€ 7.042 **)
atletiekbaan (400m)	€ 29.041
atletiekbaan (300m)	€ 14.364
korfbal kunstgras	€ 2.799

*) In de gemeente kennen we ook WeTra velden. Voor de huidige WeTra velden hanteren we het huidige tarief voor natuurgrasvelden. Bij de (eventuele) aanleg van nieuwe velden stellen we een apart tarief voor WeTra velden vast.

**) Tarieven voor honk- en softbalvelden zijn nog onderwerp van gesprek tussen gemeente en vereniging. In de tabel zijn de huidige tarieven opgenomen. Deze zijn op dit moment niet in lijn met de eerder genoemde richtlijn voor kostendekkendheid.

Optie van het zelfstandig uitvoeren van onderhoud ('cafetaria-model')

De voormalige gemeente Rijnwoude hanteerde een ander beleid voor de exploitatie en beheer van de voetbalcomplexen. De verenigingen betaalden geen huur en ontvingen een onderhoudssubsidie om het onderhoud zelf uit te (laten) voeren. Deze optie zorgde voor lagere lasten voor de betreffende verenigingen. En doordat vrijwilligers het onderhoud van de vereniging verzorgen was er een grotere betrokkenheid en eigenaarschap bij de vereniging.

In het nieuwe beleid bieden we een vergelijkbare regeling aan voor veldsportverenigingen. Deze optie is beschikbaar voor alle veldsportverenigingen. De basis van deze regeling (het cafetaria model) is dat verenigingen achteraf een korting ontvangen op het huurtarief van de velden wanneer zij zelf een deel van het onderhoud aan het sportcomplex verzorgen. Voor dit cafetariamodel zijn een aantal afspraken van belang:

- Er zijn duidelijke afspraken (demarcatie) over welk onderhoud de gemeente uitvoert en wat de vereniging voor haar rekening neemt.
- Er zijn afspraken overeengekomen over de wijze, de frequentie en het resultaat van de onderhoudswerkzaamheden door de verenigingen.
- De gemeente past achteraf de korting toe nadat het onderhoud is uitgevoerd.

Op hoofdlijnen bestaan de mogelijkheden werkzaamheden en kortingen uit de onderstaande opties:

- Voor het zelfstandig uitvoeren van het dagelijks onderhoud van het sportcomplex ontvangen verenigingen een korting van € 500,- op de totale huurprijs van het complex per jaar. Onder het dagelijks onderhoud wordt o.a. kleinschalig onderhoud aan bestrating, hagen en struiken op het park. De genoemde korting van € 500,- geldt voor een

gemiddeld sportpark met drie of vier sportvelden en wordt naar rato aangepast bij grotere of kleinere complexen.

- Voor het zelfstandig uitvoeren van maaiwerkzaamheden aan de natuurgrasvelden wordt een korting van € 1.000,- per veld per jaar toegepast.

Verenigingstarief zwembaden

Zwembad AquaRijn is het verenigingszwembad. Voor 1/3 bad is het verenigingstarief (voor lokale verenigingen) € 74,10 per uur en voor het gehele bad € 222,30 per uur.

Verhuurtarief sportvelden aan derden

Zoals beschreven in paragraaf 7.3 zetten we onze sportparken graag in voor gebruik door derden. Om daarmee de bezetting en het maatschappelijk rendement te verhogen. Logisch gevolg van het extra gebruik is dat de kosten voor het onderhoud van velden toeneemt. Om die reden hanteren we bij gebruikers die structureel en intensief gebruik maken van onze velden (denk aan scholen en buitenschoolse opvang) een maatschappelijk uurtarief voor dat gebruik.

voetbal natuurgras	€ 36,89
voetbal kunstgras	€ 36,89
hockeyveld	€ 35,44
atletiekbaan	€ 65,64
korfbalveld	€ 18,44
honkbal complex	€ 89,04

Tarieven voor grondovereenkomsten overige sportvoorzieningen

Naast de hiervoor beschreven reguliere accommodaties als sporthallen velden en zwembaden. Faciliteert de gemeente Alphen aan den Rijn nog een aantal specifiekere sportverenigingen en –aanbieders middels het in gebruik geven van terrein. Ook deze sportaanbieders dragen op een positieve manier bij aan het diverse sportaanbod in onze gemeente. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de wielerveden, de windsurfverenigingen, de roei- en kanoverenigingen. Voor deze verenigingen hanteren we een maatschappelijk tarief op basis van onze grondprijzenbeleid. Voor professionele en commerciële sportaanbieders met een winstoogmerk hanteren we het commerciële tarief.

10 Duurzaamheid en toegankelijkheid

10.1 Duurzame sportaccommodaties

Binnen het beleid gericht op duurzame sportaccommodaties maken we onderscheid tussen gebouwen en sportvelden. Hierbij geldt dat sportgebouwen zowel in ons eigendom als eigendom van verenigingen kunnen zijn. Bij verenigingen gaat dat dan vaak om sportkantines en/of kleedkamers. De beiden onderwerpen worden hieronder beschreven.

Gebouwen: aansluiten bij beleid voor gemeentelijk vastgoed.

Op 12 december 2024 heeft de gemeenteraad de 'Nota Op weg naar duurzaam gemeentelijk vastgoed 2025–2029' vastgesteld. Daarin wordt richting gegeven aan de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Waaronder ook de gemeentelijke sportaccommodaties (gebouwen en dus geen veldsportaccommodaties). Tegelijk met het opstellen van deze nota is de 'Routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2024–2027' vastgesteld. Hierin zijn op basis van een analyse op hoofdlijnen de kosten ingeschat voor het behalen van onze doelstellingen op het thema CO2 reductie.

De routekaart bevat ook een planning wanneer welke panden worden verduurzaamd. Verduurzaming laten we qua planning zoveel mogelijk samenvallen met het geplande onderhoud in de MJOP'S (beheerplannen). Dit maakt het mogelijk om al beschikbare (relevante) MJOP-budgetten in te zetten voor verduurzamende maatregelen. Ook maken we zoveel mogelijk gebruik van landelijke subsidieregelingen, zoals de DUMAVA.

Beleidsrichtlijn: gemeente en vereniging werken samen bij verduurzaming gebouwde sportaccommodaties met gedeeld eigendom

In een aantal gevallen is sprake van gedeeld eigendom tussen een vereniging en de gemeente. Dan is de vereniging eigenaar van de kantine en de gemeente eigenaar van de kleedkamers. Hierbij staat de energieaansluiting vaak op naam van de vereniging. De vereniging brengt dan het aan de gemeente toe te rekenen energieverbruik in rekening bij de gemeente. Ieder is verantwoordelijk voor de verduurzaming van zijn deel van het pand. Maar het is gewenst om dit af te stemmen en te komen tot integrale verduurzaming. Vereniging en de gemeente werken hierin samen met oog voor ieders verantwoordelijkheden en belangen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Plaatsing van zonnepanelen na afstemming met gemeente volgens geldende wet- en regelgeving
- Als de vereniging energie opwekt met hernieuwbare bronnen en de gemeente een deel van deze energie gebruikt. Vindt de afrekening hiervan plaats op basis van een vast

bedrag. De basis van dit bedrag zijn de investeringskosten die gemoeid zijn met dat deel van de opwekkingsinstallatie die nodig is voor het energieverbruik. Hierdoor wordt aangesloten bij de methodiek van de kostprijsdekkende huur die is opgenomen in het Vastgoedbeleid. Het principe van een vast bedrag geldt zowel in de situatie waarin de gemeente eigenaar is van de opwekkingsinstallatie als in de situatie waarin de vereniging eigenaar is van de installatie.

- Zowel de gemeente als de vereniging kan initiatief nemen voor de verduurzaming. In planning van de verduurzaming wordt rekening gehouden met beschikbaar budget in het MJOP en de planning in de Routekaart. Uitgangspunt is dat de gemeente mee werkt als dit kan gezien de ontwikkelingen en doelstellingen op portefeuilleniveau. Voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed van derden zijn bij het Rijk en de provincie de volgende subsidieregelingen beschikbaar:
 - [Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed \(DUMAVA\) | RVO.nl](#)
 - [Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed – Provincie Zuid-Holland](#)

Verenigingen waarvan een deel van het pand in eigendom is van de gemeente kunnen daarnaast gratis gebruik maken van het energiemonitoringssysteem van de gemeente. Vanuit de gemeente is deze aansluiting gewenst. Zodat we de CO2 uitstoot kunnen monitoren die aan de gemeente kan worden toegerekend.

Inventarisatie gebruik douchegelegenheden

Een kenmerk dat sportaccommodaties onderscheidt van ander gemeentelijk vastgoed, zoals buurthuizen, is de aanwezigheid van douches. Vanwege voorkómen van legionellabesmetting worden de douches elke 72 uur doorgespoeld met water van minimaal 70 graden Celsius. Dit kost veel energie en water. In de praktijk blijkt minder vaak gedoucht te worden dan waarop de installaties zijn berekend. Overwogen kan worden om de douchecapaciteit te beperken, zodat bespaard kan worden op energie, water en kosten. Hiertoe voeren we een inventarisatie onder alle relevante buitensportverenigingen uit. Op basis daarvan kan bepaald worden of een deel van de douches afgesloten kan worden.

Veldsportaccommodaties

Wat betreft de gemeentelijke sportvelden volgt de gemeente landelijke wet- en regelgeving. Hierdoor zal gebruik van SBR-infill (rubberkorrels) op kunstgrasvelden per 2031 verdwijnen. Naast de landelijke wet- en regelgeving zet de gemeente in op:

- VerLEDden (toepassen van LED verlichting) van de sportverlichting: Binnen het MJOP buitensport van de gemeente wordt bestaande conventionele veldverlichting vervangen door led-verlichting. Dit gebeurt volgens logische afschrijvingsmomenten.
- Klimaatadaptatie: Ten behoeve van klimaatadaptie voeren we in de komende jaren klimaatscans per veldsportaccommodatie uit. Kosten voor deze scans dekken we waar mogelijk binnen de middelen in het MJOP en/of duurzaamheidsbeleid. Kosten voor investeringen gericht op klimaatadaptie worden eveneens uit deze middelen gedekt, mits

passend. Aanvullende investeringen leggen we als separate voorstellen aan de gemeenteraad voor.

- Circulariteit: Op het moment dat werkzaamheden gepland worden bij de veldsportaccommodaties spant de gemeente zich in om dit zo circulair mogelijk te doen.

Beleidsrichtlijn: sportveldverlichting: eigendom, vervanging en onderhoud bij de gemeente

In het verleden hebben verschillende verenigingen zelf armaturen vervangen en de kosten daarvan gefinancierd. Hierbij is het eigendom van die armaturen overgedragen aan de verenigingen (recht van opstal) en is de huurovereenkomst voor het betreffende veld aangepast.

Dit heeft bijgedragen aan de eerder genoemde lappendeken van eigendomsverhoudingen en het verlies van regie door de gemeente. Om dit in de toekomst te voorkomen is de nieuwe lijn als volgt: De gemeente werkt niet meer mee aan het overdragen van eigendom van sportveldverlichting. Vervangen van conventionele sportveldverlichting door led-armaturen is opgenomen in het MJOP-buitensport. Verenigingen kunnen de planning naar voren halen, als zij zelf financieren. Eigendom, onderhoud en toekomstige vervanging blijft bij de gemeente.

10.2 Toegankelijke sportaccommodaties

Het beleid voor sportaccommodaties is tot nu toe vooral beschreven in relatie tot de groeiende vraag en de uitdaging om die behoefte in te vullen. Deze paragraaf besteed aandacht aan de toegankelijkheid van sportaccommodaties voor sporters en toeschouwers met een beperking. De gemeente heeft in 2025 eenmalig een budget (€ 50.000) voor aanpassingen om de toegankelijkheid van al het gemeentelijk vastgoed te verbeteren.

Beleidsrichtlijn: toepassen richtlijnen toegankelijkheid bij nieuwbouw

Voor nieuwe accommodaties is het uitgangspunt om te voldoen aan de [Richtlijnen Toegankelijkheid Indoor Sportaccommodaties](#) en [Richtlijnen Toegankelijkheid Buitensportaccommodaties](#). Bij de nieuw te bouwen sporthal De Bijlen wordt rekening gehouden met de Richtlijnen Toegankelijkheid. Verenigingen met eigen accommodaties kunnen ook een beroep doen op verschillende fondsen en de Bosa-subsidie.

Beleidsrichtlijn: op termijn toepassen van de NEN 9120 norm voor toegankelijke gebouwen.

Sinds februari 2025 is de [norm NEN 9120](#) voor toegankelijke gebouwen beschikbaar. We streven ernaar op in de toekomst deze norm aan te houden bij de nieuwbouw en renovatie van ons gemeentelijk vastgoed.

11 Monitoren, sturen en verantwoorden

11.1 Monitoren

Voor het monitoren van het sportaccommodatie beleid en de ambities die beschreven staan hanteren we op hoofdlijnen de indicatoren die beschreven staan in de jaarstukken. De voor sportaccommodaties relevante indicatoren zijn:

- Absolute leegstand als percentage van het totale aantal m2 van de gemeentelijke vastgoedportefeuille
- Relatieve leegstand als percentage van het totale aantal m2 van de gemeentelijke vastgoedportefeuille
- Percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn

Voor elk van de drie indicatoren geldt dat deze maar beperkt een beeld geven van de effectiviteit van ons sportaccommodatiebeleid aangezien die indicatoren van veel andere factoren afhankelijk zijn. Om aanvullend op de genoemde indicatoren een goed beeld te krijgen van het beleid voeren we vierjaarlijks de onderstaande onderzoeken uit:

- Bezettingsgraad van onze binnensport, veldsport en zwembaden
- Tevredenheid van onze gebruikers (sporters en sportverenigingen) over de gemeentelijke sportaccommodaties
- Capaciteitsraming van benodigde sportaccommodaties op basis van aanbod, vraag en inwonersontwikkelingen.

11.2 Sturen

In de programmabegroting (P4 Samenleving – Sport) en de kadernota hebben we ons beleid en de beschikbare middelen voor sportaccommodaties op hoofdlijnen vastgelegd. Voor de komende jaren is de begroting voor het sportaccommodatiebeleid als volgt opgebouwd*:

	2025	2026	2027	2028
Lasten	10.225	11.224	10.364	10.622
Baten	2.582	2.282	2.481	2.653
Saldo	7.673	8.743	7.882	7.969

*In duizenden euro's

In het vierjarige uitvoeringsprogramma sportaccommodatie maken we inzichtelijk wat de concrete inzet en maatregelen zijn voor die periode en welke middelen we uit de begroting daarvoor beschikbaar hebben.

Gezien de groei van het aantal inwoners van onze gemeente, het inzetten op het verhogen van de sportdeelname en de al jaren gelijkblijvende trend van verenigingslidmaatschappen is het onvermijdelijk dat de druk op onze sportaccommodaties gaat toenemen en dat uitbreiding op termijn nodig is. Middelen voor deze uitbreidingen zijn op dit moment niet voorzien in de huidige begroting. Door het periodiek uitvoeren van capaciteitsramingen houden we zicht op het moment dat extra accommodaties noodzakelijk zijn. De benodigde investeringsvoorstellen leggen we tijdig voor aan de gemeenteraad zodat vraag en aanbod van accommodaties in balans blijven. De capaciteitsraming (zie bijlage 1) die we uitgevoerd hebben als onderdeel van het opstellen van de discussienota en deze beleidsnota hebben inzichtelijk gemaakt dat de onderstaande accommodaties en investeringen de komende jaren nodig zijn.

Binnensport

- Tiende (2030–2032) en elfde sporthal (2040): volgens het beschreven beleid gaan we uit van dubbelgebruik van onderwijs en verenigingssport bij onze sporthallen. Dit zorgt ervoor dat we de middelen vanuit het Rijk voor bewegingsonderwijs een deel van de dekking van de investering van de sporthallen vormt. Per sporthal moet op basis van het huidige prijspeil rekening gehouden worden met een investering 18 miljoen, waarbij 4,5 miljoen gedekt wordt vanuit middelen onderwijshuisvesting.
- Naast twee extra sporthallen voeren we de komende jaren een verkenning uit voor een turnvoorziening ter vervanging van het DOS Sporthome. Ondanks de onzekerheid van die verkenning kiezen we ervoor om een beeld te geven van de benodigde investering voor een dergelijke voorziening, deze ramen we op 10 tot 15 miljoen

Veldsport

- Op basis van de huidige sportdeelname en bevolkingsaantallen van onze gemeente zien we dat mogelijke uitbreiding van veldsport op de korte tot middellange termijn nodig is op een drietal sportparken (ARC, SV Bernardus en BSC '68). Deze uitbreiding kan gerealiseerd worden door het omzetten van natuurgras naar een kunstgrasveld. Prioritering van deze aanpassing en investering doen we aan de hand van de criteria zoals beschreven onder de beleidsrichtlijn 'Criteria voor uitbreiding veldsport met gemeentelijke middelen' (paragraaf 7.3). De geraamde investering per veld bedraagt 800.000 tot 1 miljoen euro.
- Gericht op de langere termijn en het opvangen van de groei van het aantal inwoners als gevolg van de Gnephoek ontwikkeling zien we daarnaast dat we voor voetbal extra capaciteit nodig hebben. In deze nota beschreven we de opties van een extra sportpark en het opvangen en intensiveren van bestaande accommodaties. Investerings voor de

genoemde opties moeten primair gedekt worden uit de gebiedsontwikkeling Gnephoek. De betreffende investeringen kennen een groot aantal onzekerheden (keuze voor de optie, omvang van de extra capaciteit, benodigde maatregelen, termijn en ontwikkeling prijspeil). Om toch een beeld te geven van de opgave ramen we deze investering op tien tot vijftien miljoen.

Zwemwater

- Zoals beschreven in hoofdstuk 8 is er ruimte om de komende bevolkingsgroei op te vangen in de zwembaden Aquarijn en De Hoorn. Hierbij geldt dat het huidige zwembad De Hoorn gebouwd is in 1998 en dus 27 jaar is. Dergelijke voorzieningen kennen een levensduur van veertig jaar mits goed onderhouden. Gezien de leeftijd van het zwembad, de duurzaamheidsambities en de verkenning van een vitaliteitscentrum bij zwembad De Hoorn worden scenario's voor renovatie of nieuwbouw uitgewerkt. De uitkomsten zijn medio 2025 beschikbaar.

Risico's en maatregelen

Uitvoering van ons sportaccommodatiebeleid kent een aantal onzeker factoren die van invloed zijn op de ambitie van ons beleid. In de onderstaande tabel staan de risico's en te nemen maatregelen beschreven.

<i>Risico</i>	<i>Maatregelen</i>
De sportdeelname groeit of krimpt wat zorgt voor een tekort of overschot aan sportcapaciteit	▪ Middels de vierjarige capaciteitsraming houden we zicht op de vraag i.r.t de capaciteit. Op basis hiervan kunnen we extra capaciteit vertragen of versnellen ▪ Bij veranderingen in de vraag (bijvoorbeeld een stijging van de ene sport en een daling bij de andere) is het van belang om de mogelijkheid te behouden om het gebruik of de inrichting van de accommodatie aan te passen. De (on)mogelijkheden verschillen hierbij per accommodatie.
Er is onvoldoende dekking binnen de gemeentelijke begroting om capaciteit uit te breiden t.b.v. bevolkingsgroei	▪ We werken met een lange termijn investeringsplanning zodat duidelijk is welke uitbreiding nodig is. ▪ Binnen de investeringsplanning geven we prioriteit aan die accommodaties waar de vraag het grootst is. ▪ We geven prioriteit aan de investering die het meest bijdraagt aan het vergroten van de sportdeelname. ▪ We gaan nog sterker sturen op het verhogen van de bezettingsgraad van de huidige capaciteit door inzet

	op medegebruik, flexibele speeldagen en verlengen van trainingsavonden.
De wensen en eisen van sportverenigingen en bonden wijzigen gedurende de levensduur van accommodaties.	▪ We blijven constant in gesprek met verenigingen over het gebruik van onze accommodaties om zo op de hoogte te blijven van ontwikkelingen. ▪ Vierjaarlijks monitoren we de tevredenheid onder onze gebruikers om waar mogelijk in te spelen op ontwikkelingen. ▪ Bij het ontwerp van nieuwe accommodaties betrekken we sportbonden en gebruikers om wensen en eisen te verwerken. ▪ We informeren verenigingen en bonden over de mogelijkheden en beperkingen die we als gemeente hebben om in te spelen op veranderende wensen en eisen.

11.3 Verantwoorden via voortgangsrapportage

Verantwoording over het sportaccommodatiebeleid wordt afgelegd via de reguliere route van de planning en control cyclus. Aanvullend op deze informatie rapporteren we vierjaarlijks over de voortgang van het beleid en de benodigde bijsturing via een voortgangsrapportage sportaccommodaties. De bijsturing die daarin beschreven wordt zal vervolgens geconcretiseerd worden in daarop volgende uitvoeringsprogramma.

Bijlage 1: Vraag en aanbod van binnen- en buitensport

Onderstaande analyse van vraag en aanbod per sport is overgenomen uit de discussienota sportaccommodatiebeleid van februari 2025. Daarbij zijn de gegevens van het peiljaar 2024 gebruikt. Het is dus mogelijk dat er in de tussentijd ontwikkeling geweest zijn in ledenaantallen of de capaciteit van accommodaties.

Zijn de buitensportaccommodaties passend en afgestemd op de behoefte?

Voor de meeste buitensport gelden planningsnormen of planningsrichtlijnen. Het is voor de gemeente niet verstandig om de hoeveelheid accommodaties te laten bepalen door bonden, want de gemeente draagt de financiële lasten. Dus we houden wel rekening met planningsrichtlijnen, maar de gemeente maakt zelf haar afweging op basis van nut en noodzaak en financiële ruimte.

Planningsnormen of richtlijnen zijn wat anders dan sporttechnische normen die door sportbonden aan accommodaties worden gesteld (stroefheid vloer, hoeveelheid licht, hoogte van een kunstgrasvezel et cetera). In principe volgt de gemeente de sporttechnische normen (soms is een dispensatie mogelijk).

Voetbal

Voor voetbal is de basis voor de planningsrichtlijnen de afspraken tussen de VNG en KNVB in 2012. Beide organisaties hebben toen afgesproken uit te gaan van een richtlijn (en niet van een norm). De afspraken die destijds zijn gemaakt zijn op onderdelen door ons aangepast, rekening houdend met veranderingen die de KNVB heeft doorgevoerd (pupillenvoetbal op kleinere velden) en praktijkervaringen⁹.

- De aanpassingen in het pupillenvoetbal (kleinere teams, kleiner veld) zijn doorgevoerd in de planningsrichtlijnen.
- Voor de trainingsbehoefte werd in 2012 uitgegaan van dat ieder team globaal genomen twee keer 80 minuten traint gedurende 40 weken. Wij hanteren een bandbreedte (laag–hoog) waarbij we de richtlijn uit 2012 als laag hanteren en voor hoog wordt daar 25% bijgeteld. De meeste trainingsschema's van amateurverenigingen passen binnen deze bandbreedte.
- De richtlijn uit 2012 hanteert voor een natuurgrasveld een trainingscapaciteit van 700 tot 800 uur per seizoen. Wij hanteren ook hier een bandbreedte waarbij we een trainingsveld een capaciteit geven van 550 tot 700 uur (laag–hoog). Voor wetra–velden (wedstrijdtrainingsvelden) en hybride velden (natuurgrasveld versterkt met een

⁹ Ervaringen van adviesbureau Drijver en Partners bij groot aantal verenigingen/gemeenten.

kunstgrasvezel) hanteren we ook een bandbreedte (iets lagere capaciteit dan de richtlijn uit 2012).

- De richtlijn uit 2012 gaat voor de wedstrijdcapaciteit uit van 7,5 uur speeltijd op zaterdag. Op velden met verlichting hanteren wij 9 uur.

In Alphen-kern zijn vier voetbalverenigingen actief op twee sportparken. De voetbalcapaciteit op sportpark Zegersloot wordt door ARC optimaal gebruikt. Volgens de planningsrichtlijnen heeft ARC een tekort aan wedstrijd- en trainingscapaciteit. ARC hanteert ook een wachtlijst. Er is ruimte achter de jeu de boules-vereniging om een kunstgras veld aan te leggen (pupillen en 7x7 wedstrijden en trainingscapaciteit), mits Bezemer-padel niet uitbreidt en de beachvolleybal naar de grasstrook wordt verplaatst.

Sportpark De Bijlen (westzijde Sportlaan) heeft twee bespelers: Alphen (AVV) en Alpha. Voor beide clubs samen is wedstrijdcapaciteit voldoende met ruimte voor groei. De trainingscapaciteit voor beide clubs is krap en zit aan de max. Het probleem is de onderlinge verdeling van de capaciteit tussen beide clubs, die vastligt en aangepast kan worden bij vaststellen van het nieuwe beleid. AVV heeft nu teveel capaciteit en Alpha te weinig.

Op de oostzijde van sportpark De Bijlen is Alphense Boys actief. Op basis van breedtesportnormen is er overcapaciteit van 1 wedstrijdveld en is de trainingscapaciteit ruim. De club richt zich op prestatief voetbal en traint met veel jeugdteams meer dan 2x per week (zoals bij breedtesportverenigingen). Alphense Boys wil meer trainingscapaciteit en ervaart een tekort.

Voetbalvereniging Koudekerk heeft momenteel nog een overcapaciteit, die echter goed benut kan worden bij de ontwikkeling van De Gnephoek. Er zijn plannen om 1 natuurgrasveld te onttrekken (voor woningbouw) en een ander natuurgrasveld om te bouwen naar kunstgrasveld.

SV Bernardus in Hazerswoude-Rijndijk zit wat ruimer in de wedstrijdcapaciteit, daarentegen is de trainingscapaciteit krap. De club compenseert dat door een wedstrijdveld (veld 3) ook te gebruiken voor trainingen.

Hazerswoudse Boys in Hazerswoude-Dorp heeft ruimte in de wedstrijdcapaciteit (1 veld overcapaciteit). De gemeente wil één veld onttrekken voor woningbouw en het hoofdveld ombouwen naar kunstgras. Als het natuurgras trainingsveld (geen volledig veld) geschikt wordt gemaakt voor 7x7 en pupillen-wedstrijden is de capaciteit toereikend.

BSC'68 in Benthuizen heeft een klein tekort in wedstrijdcapaciteit op zaterdag en de trainingscapaciteit zou voldoende kunnen zijn als de bespeelbaarheid van de natuurgrasvelden in orde is.

Floreant in Boskoop heeft voldoende wedstrijd- en trainingscapaciteit.

Zwammerdam en Aarlanderveen zijn de twee kleinste voetbalverenigingen, maar voor beide kernen zeer belangrijk voor de leefbaarheid. Beide clubs hebben voldoende aan één kunstgrasveld. Voor Zwammerdam is het natuurgrasveld overbodig en voor Aarlanderveen is het pupillen-kunstgrasveld voor de voetbalclub overbodig.

Tabel 1

		Aanwezige velden				Normteams	Speeluren zaterdag		Capaciteit trainingsuren/jaar		Normbehoefte training*/jaar		
Najaar 2024		wedstrijd	training	hybride	kunstgras		Capaciteit	Behoeft	laag	hoog	laag	hoog	
Koudekerk	Koudekerk	2	1,0	0	1	10,8 5	24,00	11,7	1270	1420	597	746	Nu nog overcapaciteit. Toekomstige opvang <u>Gnephoek</u> .
<u>Floreant</u>	Boskoop	0	0,37	1	2	19,7 5	27,00	23,8	1490	1590	1086	1358	Aanbod afgestemd op behoefte
<u>Alphense Boys</u>	Alphen kern	2	0,50	0	3	30,9 0	42,00	31,3	2435	2510	1700	2124	<u>Obv</u> breedtesportnormen 1 wedstrijdveld overcapaciteit en training ruim. Club wil meer trainingscapaciteit.
Alphia	Alphen kern												
AVV	Alphen kern												
Alphia/AVV	Alphen kern	1,5	0,00	2	3	40,5 5	57,75	44,1	2260	2460	2230	2788	Wedstrijdcapaciteit nog ruimte, trainingscapaciteit krap.
<u>Hazersw.Boys</u>	<u>Haz-Dorp</u>	2	0,84	0	1	15,7 5	25,50	17,4	1184	1311	866	1083	Wedstrijdcapaciteit aan ruime kant: 1 veld overcapaciteit.
SV Bernardus	<u>Haz-Rijndijk</u>	2	0,39	0	1	19,1 0	25,50	18,2	932	990	1084	1084	Wedstrijdcapaciteit ruimer en compenseert krappere trainingscapaciteit.
Zwammerdam	Zwammerdam	1	0,00	0	1	4,80	16,50	4,5	720	720	264	330	1 natuurgrasveld overbodig.
Aarlanderveen	Aarlanderveen	0	0,00	0	1,4	6,55	12,94	7,2	1035	1035	360	450	Pupillen kunstgrasveld voor club overbodig.
ARC	Alphen kern	4	0,00	0	5,0*	71,8 28,9	76,60	82,1	3608	3608	3946	4933	Wedstrijdcapaciteit en trainingscapaciteit krap. Veld 1,2,5 en 6 kunstgrasvelden, A en B 7x7 kunstgras en 3,4,7 en 8 grasvelden
BSC'68	Benthuizen	1	1,33	1	1	0	27,00	30,9	1502	1801	1590	1987	Wedstrijdcapaciteit krap. Trainingscapaciteit beperkt door afgelastingen/staat velden.

Hockey

HC Alphen beschikt over 2 watervelden en 2,5 zandkunstgrasvelden en behoort tot de grootste clubs van de gemeente.

De planningsnorm voor hockey is 9 normteams per kunstgrasveld. In het linkerdeel is de berekening weergegeven op basis van normteams. In het rechterdeel is de behoefte gebaseerd op speeltijd. De bruto speelduur op zaterdag voor senioren is door de KNHB bepaald op 110 minuten op (semi)watervelden. De berekening voor speeltijd geeft een lagere speelbehoefte op wedstrijddagen dan de berekening volgens normteams. De ervaring leert dat de berekening op basis van speeltijd te weinig trainingscapaciteit geeft. HC Alphen heeft met de huidige teams behoefte aan 3,5 veld; dus 1 veld overcapaciteit.

De hockeysport heeft jarenlang sterke groeicijfers laten zien, maar de laatste jaren is er een teruggang bij de jeugd. Die trend is ook waarneembaar bij HC Alphen. In anderhalf jaar tijd is het aantal teams bij de jongste jeugd (O8–O10) gehalveerd van 20 teams naar 10 teams. Deze teams spelen met 3, 6 of 8 spelers op respectievelijk een $\frac{1}{8}$ -, een $\frac{1}{4}$ of een $\frac{1}{2}$ veld. De juniorenteams spelen met 11 spelers op een heel veld. In het voorjaar 2023 waren er nog 34 jeugdelftallen en in het najaar 2024 zijn dat er 29. Echter de 10 teams bij de jongste jeugd zullen over enige jaren het aantal jeugdelftallen bij lange na niet vervangen. Doordat de instroom bij de jongste teams het aantal oudere teams bij lange na niet compenseert, verwachten wij dat de behoefte verder zal afnemen. De eerste renovaties van de hockey kunstgrasvelden komen (naar verwachting) pas in 2028 (veld 2) en 2029 (watervelden 1 en 5).

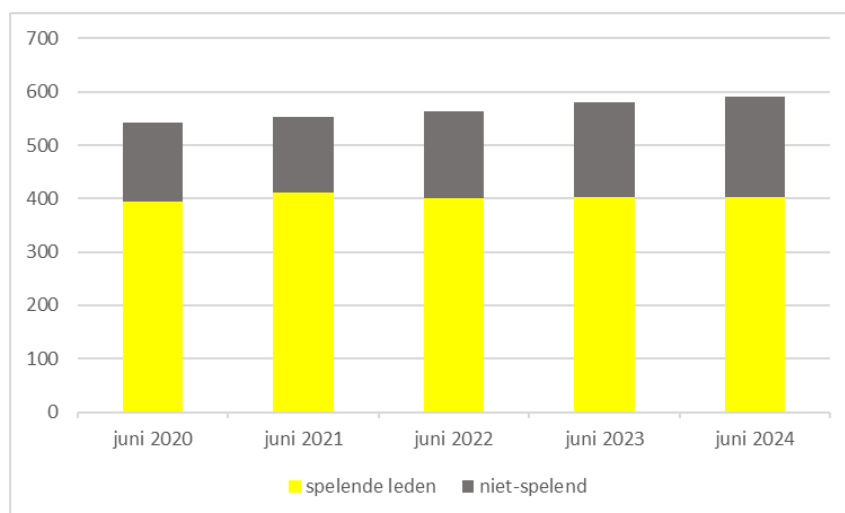
Tabel 2

HC Alphen			Zaterdag			Zondag			zaterdag obv speeltijden			
		team-coefficient	teams dames	teams heren	totaal	teams dames	teams heren	totaal	veld-bezetting	netto speel-tijd	bruto speel-tijd	totale speeltijd
Najaar 2024												
benjamins (1e jr F)	CK08	0,125	0	0	0			0	0,125	40	60	0
3F (2e jaars F)	O8	0,125	2	1	0,375			0	0,125	40	60	22,5
6E	O9	0,25	3	1	1			0	0,25	50	75	75
8E	O10	0,5	2	1	1,5			0	0,5	60	90	135
8D	O11	0,5	0	0	0			0	0,5	60	90	0
11D	O12	1,0	6	2	8			0	1	70	110	880
C	O14	1,0	5	3	8			0	1	70	110	880
B	O16	1,0	5	2	7			0	1	70	110	770
A	O18	1,0	4	2	6			0	1	70	110	660
senioren		1,0			0	10	5	15	1	70	110	0
totaal normteams					31,88			15,00	bruto speeltijd in minuten			3422,5
normteams per veld					9,00			9,00	bruto speeluren en 50% thuis			28,52
									speeltijd			9
benodigde velden:					3,54			1,67	benodigde velden			3,17

Korfbal

Het aantal spelende leden bij KV Tempo is redelijk constant en schommelt de laatste 5 jaar (ook tijdens Covid-19) rond de 400 spelende leden. Het aantal niet spelende leden is ook relatief hoog met een kleine 200 leden. KV Tempo behoort qua spelende leden tot de grotere korfbalverenigingen in Nederland.

Afbeelding 1 Aantal leden KV Tempo (bron: KNKV)

Volgens de nieuwe Planningsnorm Korfbal NOC*NSF 2014 zou de vereniging met 25 (24,83) normteams moeten beschikken over minimaal 4 kunstgras wedstrijdvelden van 40 x 20 meter. KV Tempo beschikt over 5 kunstgrasvelden. De handbalvereniging SV Rijnstreek maakt op zondag gebruik van 1 veld voor hun veldcompetitie.

Tabel 3

Vereniging	KV Tempo, zaterdagvereniging, teams september 2024			
Teams	Aantal	Belastingcoëfficiënt	Aantal Normteams	Richtlijn omslagpunt zaterdagvereniging
F-jeugd	4	0,4	1,6	1 kunstgrasveld van 44 x 28 meter = 0 tot 7 normteams
E-jeugd	4	0,4	1,6	
D-jeugd	5	0,625	3,13	2 kunstgrasvelden van 48 x 44 meter = 7 tot 14 normteams
C-Jeugd	4	0,625	2,5	3 kunstgrasvelden van 40 x 20 meter = 14 tot 21 normteams
B-jeugd	3	1	3	
A-jeugd	3	1	3	
G-Korfbal	2	1	2	4 kunstgrasvelden van 40 x 20 meter = 21 tot 28 normteams
Senioren	8	1	8	5 kunstgrasvelden van 40 x 20 meter = 28 tot 35 normteams
	33		24,83	
Midweek	2			

Handbal

Handbal is landelijk steeds meer een zaalsport geworden. Op afdelingsniveau wordt nog wel buitenhandbal gespeeld, voornamelijk in Noordwest en West-Nederland. SV Rijnstreek doet zowel mee aan de zaal- als de veldcompetitie. Voor de veldcompetitie gebruikt het op zondag een kunstgrasveld bij korfbalvereniging Tempo (Tempo speelt alleen op zaterdag). Vier

jeugdteams hebben meegedaan aan de veldcompetitie en de planningsnorm is 10 teams per veld. Gebruik van 1 veld bij Tempo volstaat.

Honk- en softbal

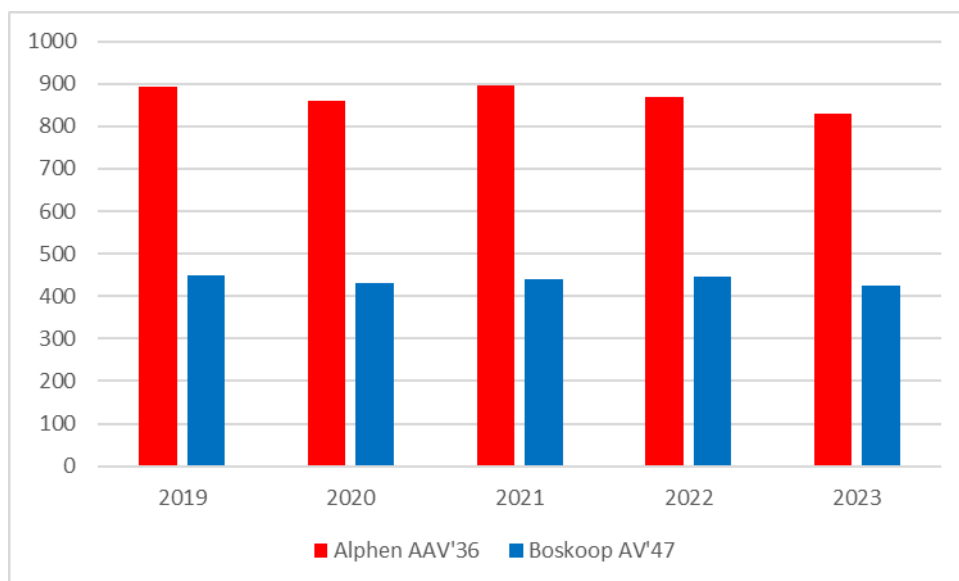
BSC Alphians is de Alphense honk- en softbalvereniging. De vereniging is in 2012 verhuisd van sportpark De Bijlen naar sportpark Kerk en Zanen. Alphians heeft de beschikking over een honkbalveld, een softbalveld (ook geschikt voor jeugdhonkbal) en een peanutsveld (iets kleiner dan een softbalveld). De vereniging beschikt naast een kantine ook over een eigen hal voor indoortrainingen. BSC Alphians heeft circa 100 leden, 2 seniorenteams en 5 jeugdteams honkbal en 1 jeugd softbalteam. Volgens de planningsnormen heeft de vereniging (ruim) voldoende aan 1 honkbalveld en 1 softbalveld en is het peanutsveld overbodig.

Atletiek

De gemeente heeft twee atletiekverenigingen: AAV'36 in de stad Alphen aan den Rijn en AV'47 in Boskoop. AAV'36 beschikt over een accommodatie met een 6-laans rondbaan van 400 meter en 8 sprintlanen en dubbele technische nummers. In het clubgebouw (eigendom van AAV'36) heeft de vereniging een krachtruimte. AV'47 heeft in Boskoop een 300 meter kunststof rondbaan met 6 sprintlanen met technische nummers. De voorzieningen voor technische nummers zijn in Boskoop minder uitgebreid vergeleken met de accommodatie in Alphen. Bij de kantine heeft AV'47 ook een krachthonk.

Het aantal leden bij beide atletiekverenigingen is stabiel, bij AAV'36 tussen de 800–900 leden en bij AV'47 ruim 400 leden.

Afbeelding 2 Ledenontwikkeling AAV'36 en AV'47 (bron: Jaarboek Atletiekunie 2023)

Er zijn geen planningsnormen voor atletiekaccommodaties. Dat heeft ook te maken met de verdeling baanatletiek en wegatletiek, dat per vereniging verschilt. Er zijn verenigingen van 400 leden met een 6-laans atletiekbaan en verenigingen met 1000 leden met dezelfde atletiekbaan.

Illion in Zoetermeer (863 leden) heeft de beschikking over een vergelijkbare accommodatie als AAV'36. AV Gouda (506 leden) gebruikt ook een 6-laans 400 meter rondbaan. Leiden atletiek heeft ruim 1100 leden en maakt gebruik van een 400 meter 8-laans rondbaan. Het aantal gemeenten met twee of meer volwaardige (400 meter) atletiekaccommodaties is zeer beperkt en we treffen die alleen aan in de grootste gemeenten.

Rugby

In 2017 is de Rugby Club Alphen opgericht. De vereniging verzorgt het jaarrond 2x per week een training voor 20-30 leden op het honkbalveld aan de Amerikalaan. In 2023 had de Rugbybond in 2023 18.000 leden, in 2018 waren dat er nog 16.000.

Amercian Football

De Alphen Eagles zijn in 1985 opgericht en zijn 2012, 2013 en 2014 landskampioen geworden. American football is een kleine sport in Nederland met in totaal in Nederland 2.000 leden (waarvan 440 jeugdleden) en 21 verenigingen. De Alphen Eagles gebruiken veld 8 van ARC waarop ze met 2 teams gedurende het seizoen op zondag een beperkt aantal wedstrijden spelen. Zowel American football als rugby zijn volgens het huidige beleid geen basissporten.

Pétanque

Pétanque en jeu de boules zijn termen die vaak door elkaar worden gebruikt. Jeu de boules is een overkoepelende term van balsporten. In Nederland beoefent men bijna uitsluitend pétanque. Les Pointeurs is de pétanque-vereniging van Alphen aan de Rijn. De vereniging beschikt over 36 buitenbanen en een hal met 15 binnenbanen. De vereniging heeft ongeveer 100 leden. De planningsnorm voor pétanque is als volgt.

Benodigd aantal banen bij tripletten:	Aantal leden vereniging x 75% gedeeld door 6
Benodigd aantal banen bij doubletten:	Aantal leden vereniging x 75% gedeeld door 4

75% = gemiddelde opkomst van leden per trainingsactiviteit.

Bij 100 leden en een competitie met doubletten zijn afgerond 19 banen nodig. Het aantal banen is ruim voldoende. Bij het vaststellen van het sportbeleid in 2003 is pétanque ingedeeld als basissport in de gemeente. De gemeente heeft echter geen bemoeienis met het jaarlijks onderhoud of renovaties van de buitenbanen. De hal is door de vereniging gefinancierd. *klopt dit vastgoed?

Naast dorps huis de Tas in Benthuisen liggen twee jeu de boules banen die het dorps huis gebruikt voor wekelijkse activiteiten (Stichting Actief Rijnwoude).

Wielrennen, skate, triathlon

De wielervereniging Avanti gebruikt het wielrenparcours op sportpark Kerk en Zanen. Het parcours meet 1.500 meter en is over de hele lengte 5 meter breed, waarmee het voldoet aan de richtlijnen van de KNWU. Het parcours bestaat voor een gedeelte uit openbaar gebied en wordt tijdens het gebruik door de wielervereniging op drie plaatsen met hekken afgesloten. Een wielrenparcours is voor wielerverenigingen een belangrijke voorziening in omdat het een veilige voorziening is voor trainingen en wedstrijden. Veel wielerverenigingen moeten noodgedwongen gebruik maken van de openbare weg (bijvoorbeeld bedrijventerrein) en veiligheid is dan altijd een groot issue.

STC De Rijnstreek (schaats- en skatevereniging) en De Omniskaters (skate-vereniging) gebruiken de wielersbaan ook voor skate-cursussen en wedstrijden. Ook de Triathlon Club Alphen aan den Rijn maakt voor fietstrainingen gebruik van het wielrenparcours van Avanti.

Het clubhuis bij het wielersparcours is eigendom van de Omnivereniging Avanti, die uit vier sub verenigingen bestaat, te weten:

- Wielervereniging Avanti
- Fietstoerclub Avanti
- Schaatstrainingencentrum De Rijnstreek
- Triathlon Club Alphen aan den Rijn.

Er zijn geen planningsnormen voor een wielrenparcours. Het feit dat Alphen aan den Rijn over een afsluitbaar parcours beschikt is een groot pluspunt voor de wielers- en inline skatesport.

Beachvolleybal

Bij Floreant in Boskoop liggen 4 gemeentelijke beachvolleybalvelden. Op de Bijlen zijn 4 beachvelden naast KV Tempo. Het aantal beachvelden is voldoende voor de vraag. Voor evenementen en toernooien heeft een beach-voorziening met 3-4 velden de voorkeur.

Niet-gemeentelijke buitensportaccommodaties

Tennis

Tennis is met ruim 3.500 KNLTB-leden de 2^e georganiseerde sport na voetbal. Volgens het huidige beleid is tennis geen basissport en dat betekent dat de verenigingen de accommodaties volledig zelfstandig exploiteren. De planningsnorm is 70 tot 90 spelers per verlichte tennisbaan. De Benthuiser Tennisclub en T.V. Boskoop hebben in 2022 padelbanen aangelegd en hebben daarna een duidelijke ledengroei doorgemaakt. Bij Tehado en Nieuwe Sloot zijn padelbanen in voorbereiding/aanleg. Artesia was voornemens om padelbanen aan

te leggen, maar in verband met extra kosten van geluidswanden is dat voorlopig van de baan. Bij Tean en de Hazerswoudse Tennisclub ligt het park te dicht bij woningen en/of ontbreekt de ruimte daarvoor. Bij Aarlanderveen zijn geen plannen voor aanleg van padelbanen.

Voor de gehele gemeente is de baanbezetting bij Tehado, Artesia en Aarlanderveen laag. Artesia zal door de ontwikkeling van De Gnephoek op een ledengroei kunnen rekenen.

Tabel 4 Aantal banen en KNLTB-leden (bron: KNLTB)

		<u>Tennis</u> <u>-banen</u>	<u>padel</u> <u>banen</u>	Leden KNLTB*	spelers/ tennisbaan	
<u>Benthuizer T.C.</u>	Benthuizen	7	2	474	68	
T.V. Boskoop	Boskoop	10	3	751	75	
T.V. <u>Artesia</u>	Koudekerk	6	0	261	44	
<u>Tehado</u>	<u>Haz Dorp</u>	7	3	290	41	aanleg padel eind 2024
<u>Hazerswoudse T.C.</u>	<u>Haz riindijk</u>	5	0	269	54	
ATC <u>Tean</u>	Alphen ad Rijn	11	0	863	78	
TC Aarlanderveen	Aarlanderveen	2	0	92	46	
TV Nieuwe Sloot	Alphen ad Rijn	8	4	516	65	april 2025
		56	12	3516	63	

*leden per 7 oktober 2024

Voor de gehele gemeente is de tenniscapaciteit (outdoor) ruim voldoende. De tennisverenigingen hebben in 2023 een tennisvisie opgesteld, om meer samen te werken als verenigingen. Een van de wensen is het realiseren van een indoortennis-faciliteit met het oog op het verdwijnen van de indoorbanen op het complex Nieuwe Sloot.

Roeien, kanoën en windsurfen

De Alphense Roeivereniging en de Alphense Kanovereniging "De Kromme Aar" hebben hun accommodatie naast elkaar op de Machineweg in Aarlanderveen aan het Aarkanaal. De verenigingen huren de grond van de gemeente en hebben zelf een kantine/botenloods gerealiseerd met aanlegvlot/steiger.

De Windsurfvereniging Zegerplas heeft haar eigen clubhuis aan de Zeegerplas, naast de Oosterbegraafplaats (Verlengde Aarkade 22).

Hengelsport

De Hengel Sport Vereniging Alphen a/d Rijn (H.S.V."Alphen") is de hengelsportvereniging van het Groene Hart. Voor clubbijeenkomsten maken leden gebruik van het clubhuis van Avanti. HSVA heeft van diverse wateren in de omgeving de visrechten. Op 31 augustus 2021 had de club ongeveer 2.450 leden.

Golf

Golfclub Zeegersloot beschikt over een 18 holes golfbaan aan de Kromme Aarweg in Alphen aan den Rijn. Bij het clubhuis en restaurant ligt een oefencentrum met meerdere chipping- en puttinggreens, oefenbunkers en een drivingrange.

Hippische sport

Voorals in de kernen/landelijk gebied van de gemeente zijn veel maneges en stallen gevestigd, van kleinschalige tot grote accommodaties met binnen- en buitenvoorzieningen. Een groot aantal van deze accommodaties wordt ook gebruikt door verenigingen die verschillende onderdelen van de hippische sport beoefenen.¹⁰

Waterski- en wakeboarden

Op de Zegerplas heeft Wet 'n Wild WakePark een waterski- en wakeboardbaan met beachhouse/restaurant. Naast ongebonden sporters maakt ook de Alphenense Waterski en Wakeboard Vereniging gebruik van de accommodatie.

Ski/snowboard (indoor met fitness etc)

Ski & Snowboard Xperience heeft twee indoor rolbanen voor ski- en snowboard-lessen. De organisatie is in 2019 verhuisd van Boskoop naar een pand aan De Bijlen bij de Zegerplas.

¹⁰ De gemeente is wel eigenaar van Hippisch Centrum Zeegersloot. De gemeente en de stichting hebben hierover in 2020 afspraken gemaakt, waarbij ook is aangegeven dat op termijn bedrijfswoning en manege tegen marktconforme condities zullen worden verkocht.

Tabel 5 Binnensport (gebruik en bezetting representatieve week in januari 2024)

naam			ma-vrij			uren	uren	bezetting ma-vrij		bezetting	waarvan	waarvan
accommodatie			08.30-12u	12-17u	17-23u	weekend	totaal	overdag	avond	totaal	uren VO	uren BO
Arena zaal1	16x28	Alphen	3,5	4,75	16	11,5	35,8	19%	53%	40%	8,25	0
Arena zaal2	16x28	Alphen	3,5	4,75	16	11,5	35,8	19%	53%	40%	8,25	0
Arena zaal3	16x28	Alphen	3,5	7,25	16	11,5	38,3	25%	53%	43%	10,75	0
Limes1	16x28x9	Alphen	17,5	16	23,75	13,25	70,5	79%	79%	80%	32,5	0
Limes2	16x28	Alphen	17,5	12	23,5	13,25	66,3	69%	78%	75%	28,5	0
Limes3	16x28	Alphen	14	13	23,5	13,25	63,8	64%	78%	72%	26	0
Limes4	16x30x9	Alphen	17,5	12,5	21,5	15	66,5	71%	72%	75%	30	0
Limes5	16x30	Alphen	17,5	15	21,5	15	69,0	76%	72%	78%	32,5	0
Limes6	16x30	Alphen	17,5	15	21,5	15	69,0	76%	72%	78%	32,5	0
De Meteor 1	16x28	Alphen	18,75	15,25	16,5	0	50,5	80%	55%	57%	33,75	0
De Meteor 2	16x28	Alphen	18,75	15,25	16,5	0	50,5	80%	55%	57%	33,75	0
De Meteor 3	16x28	Alphen	18,75	15,25	16,5	0	50,5	80%	55%	57%	33,75	0
Rijnstreek A	22x24	Alphen	17,75	13,5	10,25	0	41,5	74%	34%	47%	31,25	0
Rijnstreek B	22x24	Alphen	14,75	13,5	10,25	0	38,5	66%	34%	44%	28,25	0
Plantaan A	14x24	Boskoop	14,25	13,25	18,75	3,5	49,8	65%	63%	56%	0	23,5
Plantaan B	14x24	Boskoop	7,5	10,5	16,5	3,5	38,0	42%	55%	43%	12	5
Plantaan C	14x24	Boskoop	19,75	13,25	18,75	3,5	55,3	78%	63%	62%	11	18
De Hil A	15,3x24	Benthuizen	0	1,25	9	0	10,3	3%	30%	12%	0	0
De Hil B	15,3x24	Benthuizen	0	0	5	0	5,0	0%	17%	6%	0	0
De Hil C	15,3x24	Benthuizen	0	0	8	2,5	10,5	0%	27%	12%	0	0
Landvliethal 1	21x22	Haz-dorp	12	8	16,25	4,5	40,8	47%	54%	46%	3,25	12,75
Landvliethal 2	21x22	Haz-dorp	8,75	2,25	13	1	25,0	26%	43%	28%	5	6
De Cirkel A	14x22	Haz-Rijndijk	11	3,25	12	2,5	28,8	34%	40%	32%	0	13,5
De Cirkel B	14x22	Haz-Rijndijk	3	3	2	0	8,0	14%	7%	9%	0	6
Vroonhoevelaan Links	12x21	Alphen	21,5	11,5	12	6	51,0	78%	40%	58%	0	28,25
Vroonhoevelaan Rechts	12x22	Alphen	18	11,25	12,75	6	48,0	69%	43%	54%	0	28
De Oude Wereld	14x22	Alphen	17,25	13	24	11,5	65,8	71%	80%	74%	0	24,75
De Oude Wereld	14x22	Alphen	14,5	12	23,25	7,5	57,3	62%	78%	65%	0	18
De Ridderhof (privaat)	22x44	Kouderkerk							vol			
1. Gymzaal Aarlanderveen	12x21	Aarlanderveen	3,5	3,5	5,25	4,75	17,0			27%	0	6
2. Gymzaal Batenstein	12x21	Alphen	19,5	10,75	5,25	2	37,5			60%	0	29,25
3. Gymzaal De Biezen	12x21	Alphen	15,5	13,5	2	0	31,0			49%	0	28
4. Gymzaal Buitendorpstraat	12x21	Zwammerdam	5	3,5	17,5	0	26,0			41%	0	6,5
5. Gymzaal Christinastraat	12x21	Benthuizen	8,25	7,25	1	0	16,5			26%	0	12,5
6. Gymzaal Havixhorst	10x20	Alphen	17,75	4	2,75	0	24,5			39%	5	16,75
7. Gymzaal Honingzwam	12x21	Alphen	11	6	8,5	1,75	27,3			43%	0	17
8. Gymzaal Lupinesingel	12x21	Alphen	12,5	4,75	8	1,5	26,8			42%	0	12,75
9. Gymzaal Mandenvlechter	10x20	Alphen	15	13,5	6	0	34,5			55%	8,5	16,25
10. Gymzaal Marsdiep	12x21	Alphen	3,25	11,75	14,5	5,5	35			56%	12,25	7,75
11. Gymzaal Paradijslaan	12x21	Alphen	16,25	12,5	3	4,75	36,5			58%	0	26,25
12. Gymzaal Polluxstr	12x21	Alphen	9,5	13,5	8,5	0	31,5			50%	0	18
13. Gymzaal Verdihof	12x21	Alphen	16,75	10	7,5	1,5	35,8			57%	0	23,75
14. Gymzaal Op Maat 1	12x21	Alphen	13,75	7	6,25	3,75	30,8			49%		18,75
15. Gymzaal Op Maat 2	12x21	Alphen	15	8,75	7,5	1,75	33,0			52%		23,75

Bijlage 2: overzicht betrokken organisaties

Deze nota sportaccommodatiebeleid is tot stand gekomen in afstemming met sportverenigingen, sportaanbieders en andere maatschappelijke partners. We danken deze organisaties voor hun inzet en de waardevolle inbreng. Er is op een drietal manieren input voor deze beleidsnota opgehaald. Er is een enquête uitgezet, de resultaten daarvan staan op hoofdlijnen beschreven in de eerder gepubliceerde discussienota. Er hebben verdiepende interviews met ruim 20 verenigingen uit verschillende disciplines , wijken en kernen. Tot slot zijn in maart 2025 een tweetal inspraaksessie georganiseerd waar nog eens 70 vertegenwoordigers uit de sport hun inbreng hebben gegeven. In het onderstaande is een overzicht gegeven van de organisaties die hebben geparticipeerd in deze nota:

AAV'36	Gymnastiekvereniging Boskoop
Alphen Vitaal	Hazerswoudse Boys
Alphense ZwemClub AZC	Hockeyclub Alphen
Artesia	Junis Kinderopvang
Aspasia	Korfbalvereniging Tempo
ATC TEAN	Pegasus
ATTC EVO Tech-XL	RKSV Wilskracht
AV '47	Rugby Club Alphen
Avanti	Squash Alphen
AVV Alphen	Stichting PWA Koudekerk
B.G.C. Floreant	Stichting RESA (sporten voor lichamelijk beperkten)
BC Limes	SV ARC
BSC '68	SV Bernardus
BSC Alphians	Toegankelijk Alphen
BV Alpha Tigers	TV Boskoop
BVA Tigers	TV Nieuwe Sloot
De Alphense Club de Pétanque Les	VC Castellum
Pointeurs	Volleybalvereniging Have Fun
De Alphense Watervrienden	VTC De Ridderhof
De Thermen 2	VV Alpha
Floreant	VV Koudekerk
GV D.O.S.	VV Zwammerdam
GV Hou Vast	
GV Wilskracht	

Gemeente Alphen aan den Rijn

Stadhuisplein 1

Postbus 13

2400 AA Alphen aan den Rijn

Telefoon 14 0172

gemeente@alphenaaandenrijn.nl

www.alphenaaandenrijn.nl